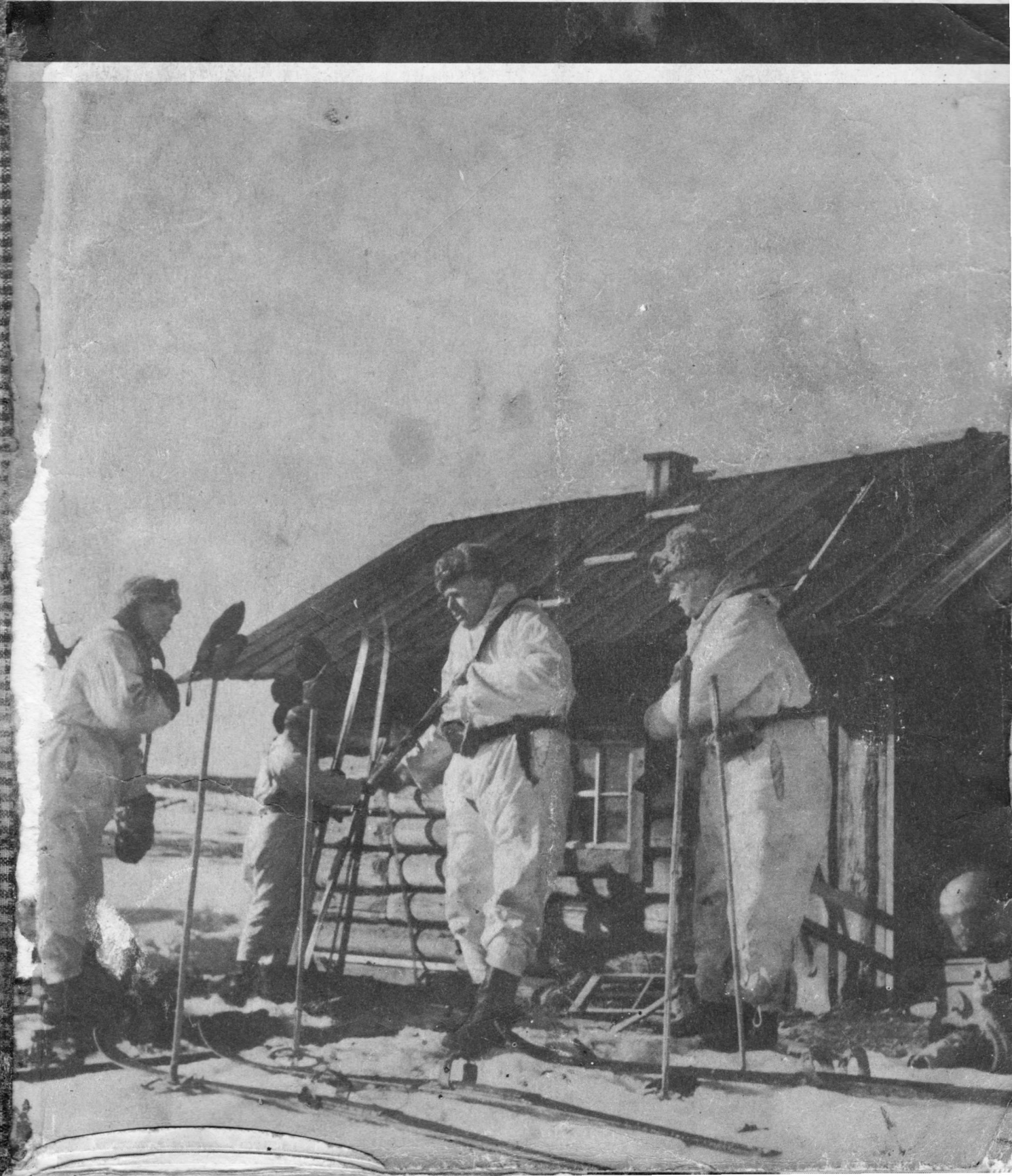


ANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 1 1959



Olisipa silloin ollut HOPEASIIPPI

jolla olisi päässyt vaivatta kaikkialle. Mutta mitäpä me menneistä, kun nyt on meillä kaikilla tilaisuus hypätä oman Hopeamopon selkään.

HOPEASIIPPI on oikea miesten mopo. Sen DEMM-maailmanennätysmoottori on ihanteellinen juuri Suomen olosuhteisiin. Se vetää sitkeästi soratiet, metsätiet, mäet ja mutkat. Kyyti on huokeata: markalla matkaa kokonaisen kilometrin.

Hopeasiipi maksaa vain 69.500:— + rahdin.

Saatte sen myös vähittäismaksulla.

Tutustukaa Hopeasiipeen lähimmän Hopeasauma-edustajan luona ja koe-ajakaa sillä.



HOPEAMOPO paras ratkaisu liikkumispulmiinne



NÄIN SILLOIN...

**NYT TURVAUDUTAAN
TARMOON**

Tarmo, maan vanhin vakuutusyhtiö, myöntää kaikkia nykyaikaisia vahinkovakuutuksia edullisin ehdoin. Kääntykää ensitilassa lähimmän edustajamme puoleen.

KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ

TARMO

HELSINKI, ALEKSANTERINK. 11. Puh. 14511

No 1

15. 1. 1959
3. vuosikerta

KANSA TAISTELI – miehet kertovat

KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kenraaliluutnantti A. Blick. TOIMITUSKUNTA: Puheenjohtaja kenraaliluutnantti K. L. Oesch, jäsenet kenraalimajuri Verner Gustafsson, kenraalimajuri R. Lagus, kontra-amiraali S. Sundman, eversti L. Harvila, eversti B. Ikonen, eversti E. Kuussaari, eversti G. Magnusson, eversti Valo Nihtilä, eversti U. A. Tähtinen, varatuomari Julius Lagus, ylivääpeli G. Lehti. TOIMITUS: Päätoimittaja Munkkiniemi, Dosentintie 2, puh. 482050, toimittajat Simonk. 12 A 4, puh. 662696. KONTTORI: Helsinki, Korkeavuorenk. 28. Puhelimit: tilaukset 19367, levikinhuolto 622271. Postisiirtotili n:o 94941. KUSTANTAJAT: Sanoma Osakeyhtiö ja Sotamuisto-yhdistys ry.

ILMESTYY VUONNA 1959 12 NUMEROA, JOISTA 2 KAKSOISNUMERONA. TILAUSHINTA 600 MK

Heimo Lampi

AVOIN KIRJE LUUTNANTTI FEODOROVILLE

Taistelija ja hänen aseensa

Me olemme tavanneet vain kerran, yhden ainoan kerran, mutta sen tapaamisen muistamme varmasti elämämme loppuun asti, sillä teimme silloin kumpikin parhaamme tappaaksemme toinen toisemme. Ehkäpä muistelisin hiukan yhdessä tätä tapaamista, sillä onhan siitä äskettäin kulunut 14 vuotta. Voimme siis jo näin yhdessä kiihkottomasti katsella sitä näytelmää, jonka pääosan esittäjiä me molemmat silloin olimme.



Niin, se oli huhtikuun 2. päivä 1944. Kaitpa Sinäkin sen muistat päivän tarkkuudella. Kaunis kevättalven päivä, jolloin vaaleat pilvenhattarat vain heikosti kätkivät meidät toisiltamme omassa elementissämme, ilmameressä.

Olin startannut hävittäjäälläni Karjalan kannaksella sijaitsevasta, eversti G. Magnussonin komennossa olevasta Suulajärven lentotukikohdasta ja lensin neljän hävittäjän muodostelmassa siipipartion johtajana. Tehtävänäme oli partioida Suomenlahdella, lähinnä Kronstadtin lähistöllä. Niinpä lensimme pitkin Kannaksen rannikkoa kohti Kronstadtia, kaarroimme sen lähistöllä ympäri ja otimme keskellä lahtea lentäen suunnan kohti Seivästöä. Hetken lennettyämme näin Sinut ja toverisi, kun te tiukassa partiossa lensitte meitä vastaan. Nyt voimmekin tästä aloittaa yhteiset muistelmamme.

Tempasin koneeni ympäri, tyrkkäsin moottoriin täyden kaasun päälle ja hyökkäsin kimppuusi. Mutta etpä Sinäkään jäänyt toimeettomaksi. Pieni pöllähdyks hävittäjäsi moottorista ilmaisi minulle, että myös Sinä otit moottorista kaiken irti. Kuinka ollakaan, niin jo heti ensimmäisellä kierroksella erosimme muista. Olimme kahden, yllämme kirjas sininen taivas ja allamme Suomenlahden jää ja hohtava hanki, johon toinen meistä olisi kaiken todennäköisyyden mukaan pian murskautuva.

Etpä osannut aavistaa, että viholliskoneessa istui nuori vänrikki, jonka hääloman piti alkaa kahden päivän kuluttua. Minä sen muistin kyllä erittäin selvästi, kun siinä kiepuimme toistemme ympärillä ja yritimme saada toinen toisemme konekiväärien tähtäimeen.

Kaitpa Sinä muistat, kuinka viimein kiersimme tiukkaa kehää ja katselimme toisiamme kehän vastakkaisilta puolilta. Näimme toisemme välistä aivan selvästi. Hitaasti, mutta varmasti aloin minä kuitenkin päästä siinä leikissä niskan päälle ja kumarruin jo konekivääritähtäimen puoleen kohta ampuakseni. Silloin Sinä äkkiä kiepsautit koneesi pystysyöksyyn ja ennen kuin ehdin perääsi, olit Sinä jo saanut muutaman sadan metrin välimatkan minuun ja loivensit koneesi syöksykulman kohti Kronstadtia.

Hetkeksi jo luulin Sinun yrittäneen sanoa hyvästit minulle, mutta kohta huomasiin erehtyneeni, sillä syöksyessäni perääsi moottori täysillä kierroksilla ulvoen Sinä äkkiä vedit jyrkän taisteluummannin ja yritit päästä yläpuolelleni. Jälleen kappailimme lujasti kieppuen ympäri tiukassa kehässä — ja jopa heilahti koneesi konekivääritähtäimessäni. Ammuin lyhyen sarjan neljällä raskaalla konekiväärilläni ja näin, kuinka sarja viuhahti koneesi oikean tason ylitse. Jälleen Sinä käänsit koneesi pystysyöksyyn, mutta nyt en minä enää myöhästynyt, vaan olin heti miltei koneesi pyrstössä kiinni. Nokka maata kohden syöksyen, moottorit täydellä kaasulla ulvoen hävittäjäamme kieppuivat siinä alaspäin minun ampuessa, minkä aseista irti sain. Nyt oli Sinun tuhoutumisesi vain hetken kysymys.

Sinä et kuitenkaan antanut periksi, vaan oikaist rajusti koneesi ja vedit sen pystyyn taivasta kohti. Jouduin kovalle koetukselle vetäessäni vielä rajummin koneesi perään. Välillä jo, näin meidän len-

täjien kesken puhuttaessa, ”filmi katkesi” ja tummanpunainen härso laskeutui silmiäni eteen, mutta pian näin taas Sinut edessäni vain noin 50 metrin päässä. Jälleen täytti konekiväärien huumaava jyske ohjaamoni ja näin, kuinka sarja iski koneesi runkoon ja vasemman siiven tyveen. Savun pöllähdykset ja liekkien leimahtelu ilmaisivat minulle, että taistelun loppu oli käsillä.

Viime hetkessä Sinä turvauduit lentäjän pelastusrenkaaseen, laskuvarjoon. Näin aivan läheltä, kuinka musta möykky paiskautui ulos tuohon tuomitusta hävittäjästäsi ja kohta lehahti valkoinen varjo auki. Siinä kelluit Sinä. Kaitpa Sinäkin huomasit, kuinka koneesi hetken perästä murskautui savuavaksi röykkiöksi Suomenlahden jäähän.

Nyt olisi tietysti velvollisuuteni sotilaana vaatinut minut tuhoamaan vihollinen loppuun saakka eli siis ampumaan Sinut siihen laskuvarjoon, sillä jokainen koulutettu hävittäjälentäjä on arvokas mille sotaikäyväälle maalle tahansa. Niinhän oli, laivueemme saamien kouriintuntuvien kokemusten perusteella, teikäläisten tapa, ja meillä kerrottiin, että suuret liittolaisenne lännessä eivät hyväksyneet koneen alasampumista ilmavoitoksi, jos laskuvarjolla pelastautunut ohjaaja jätettiin henkiin.

Käänsin koneeni Sinuun päin eikä olisi tarvittu kuin pieni painallus ohjaussauvan päässä olevasta sähkönupista, kun Sinä olisit kuollut ja repaleisin laskuvarjoihin murskautunut koneesi viereen Suomenlahden jälle. Tämähän olisi ollut vain johdonmukainen teko ”fascistiroistolta ja imperialistien kätyriltä”, miksi harva se päivä kuulumme meitä mainittavan radiossanne, jota, näin sivumennen sanoen, saimme kyllä aivan vapaasti kuunnella.

En kuitenkaan ampunut, en voinut ampua Sinua avuttomassa tilassasi, vaan muistanet sen Sinäkin, kuinka heilutin Sinulle hyvästit koneeni siivillä ja lähdin kohti tukikohtaani Sinun jäädessä yksin keinumaa sinne maan ja taivaan välille. Päästyäni tukikohtaani ja sammutettuani moottorin huusi mekaanikkoni jo kaukaa, että se oli luutnantti Feodorov, joka siellä tuli alas. Sinä Feodorov olit näet tappelun aikana ollessasi radioyhteydessä tukikohtaasi huutanut apua. Tällöin Teidän maa-asemanne oli maininnut nimesi, ja tämän oli taas meidän kuunteluasemamme siepannut tiedoittaen sen edelleen minulle.

Ehkäpä me nyt 14 vuoden kuluttua hieman keskustelisimme siitä, miksi me taistelimme.

Siitä me varmaan olemme yksimielisiä, että me, Sinä ja minä, olimme molemmat pikku nappuloita, jos oikein sitäkään, suurten pelissä. Sinulla, sen paremmin kuin minullakaan, ei ollut osaa eikä arpaa niissä ratkaisuisissa, jotka johtivat siihen, että me silloin huhtikuun 2. päivänä 1944 taistelimme elämästä ja kuolemasta keskenämme.

Siitäkin me lienemme yksimielisiä, ettemme me henkilökohtaisesti vihanneet toisiamme. Jos olisimme vihanneet, et Sinä olisi selvinnyt hengissä yhteenotostamme. Me vihasimme kyllä, mutta vihamme kohteet olivat kaukana konekivääriemme ulottumattomissa. Jos joku niistä ”aurinkoisista”, jotka olivat Sinun ylimpinä käskijöinäsi lähettäneet Sinut minun maatani vastaan, olisi keinnut Sinun

tilallasi laskuvarjossasi, olisin ilman pienintäkään tunnonvaivaa ampunut häneen konekiväärini tyhjiksi viimeistä patruunaa myöten. Sen olisin todella tehnyt.

Siitä me emme voine olla yksimielisiä, minkä puolesta me taistelimme. Mikäli minä kuuntelin Teidän radiolähetysianne ja olen nyt vielä myöhemmin lukenut lehdistä ja kirjoista, taistelit Sinä lyödäksesi maahan "fascististen imperialistien inhoittavan hyökkäyksen". Olen usein mietiskellyt, näinköhän Sinäkin kirkkain silmin uskoit tätä tarinaa myös minun maani kohdalta. Jos uskoit, niin voin Sinulle kertoa, että laivueemme oli mukana viime sodan ensimmäisessä ilmataistelussa, joka käytiin virallisesti vielä rauhan aikana syvällä Sisä-Suomessa pienen Heinolan kaupungin liepeillä, kaupungin, jossa ei ollut minkäänlaisia sotilaallisia kohteita. Tietääkseni eivät meikäläiset olleet ampu- neet vielä yhtään ainutta laukausta silloin, kun suuri pommituslaivueenne jo kylvi tuhoa ja kuole- maan rauhalliseen pikku kaupunkiimme kaukana

sisämaassa. Historioitsijoilla lienee vielä melkoisesti tehtävää, ennen kuin totuus siitä, kuka alkoi "imperialistisen hyökkäyksen" maittemme välillä, on myös rajan sillä puolen selvä. Minulle se kyllä selvisi jo Talvisodan ensimmäisenä päivänä.

Minkä puolesta minä sitten taistelin? Voi, veli Feodorov, jos saisin pyöräyttää ajan ratasta taaksepäin 20 vuotta, niin minä voisin havainnollisesti Sinulle näyttää, minkä puolesta minä taistelin. — Siellä rajan takana Laatokan rantamilla on pieni kaunis kaupunki Sortavala. Sen läheisyydessä Viipurin maantien varrella on Genetzin kylä ja siinä muiden talojen joukossa pieni valkeaksi maalattu talo, minun lapsuudenkotini, koti, jonka sota minulta riisti. Istutaanpas, veli Feodorov, yhdessä sen pikku talon rappusille. — On kaunis kesäkuun ilta. Laulurastas viheltää iltakonserttiaan läheisessä metsikössä, kottaraispariskunta puuhaa vielä pesänsä talon päädyssä riippuvaan pönttöön, pihamaan kukkapenkeissä loistaa jo joitakin varhais- kevään kukkasia. Naapurin pihapellolla kytevästä

Taisteluun lähdeittäessä



nuotiosta nousee sininen savu-utu kohden iltataivasta. Tyyni rauha lepää hiljaisen, onnellisen kylän yllä ja käen kukunta läheiseltä Kokkovuorelta ikään kuin taustamusiikkina täydentää tätä lauantaihtoon ihmeellistä tunnelmaa. Istuessani siinä rappusilla tunnen, kuinka joka solullani olen kiintynyt tähän maahan ja etten kaipaa mitään muuta kuin saada rauhassa olla ja elää juuri tässä maassa. Ja tähän maahan, jopa tähän rauhalliseen kyläänkin, lähettivät, veli Feodorov, Sinun korkeat käskijäsi sotajoukkonsa vapauttamaan meitä, minuaikin, "kapitalistien orjuudesta", orjuudesta, josta me itse emme tienneet mitään. Lähetti sellaisella menestyksellä, että minunkin kotikylästäni puolet tuhoutui maan tasalle, ja monen siihen asti onnellisen kodin poika tuotiin arkussa kotiin. Ei tarvinnut, veli Feodorov, minun enää tarkemmin Sinulle selittää, minkä puolesta minä taistelin.

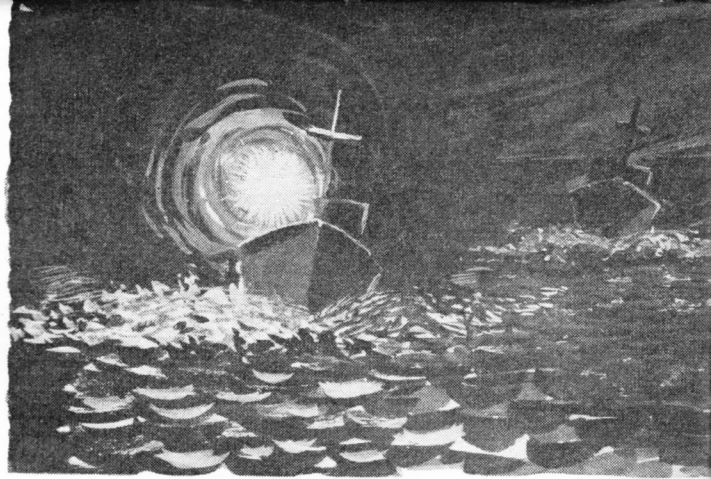
Nyt olemme sitten ystäviä, niin kuin kahden naapurin pitääkin olla. Mutta kyllä siinä ystävytydessä näin minun puoleltani on, ollakseni aivan rehellinen, pieni särö, joka olisi korjattava, ennen kuin ollaan niitä niin sanottuja ylimpiä ystävyksiä.

Ajatellaanpa nyt yhdessä tätä rauhanajan elämää. Jos joku Sinua isompi ja vahvempi yhtiäkkiä käy kimppuusi ja ajaa Sinut pois talostasi, niin et Sinä varmaan mene kohta hänen luokseen ja sano, että ollaan vaan ystäviä ja pidä sinä vaan se talo. Vaan päinvastoin, jos tämä tulee esittämään Sinulle ystävyttä, niin kyllä Sinä ensin vaadit talosi takaisin ja sitten vasta puhut ystävytydestä.

Sama se on, hyvä veli Feodorov, vähän tämän meidänkin ystävytytemme laita. Kun minä ja muut sieltä nykyisen rajan takaa kotoisin olevat saamme ikivanhat suomalaiset kotikontumme takaisin, sillä meille ne kaiken oikeuden mukaan kuuluvat, niin sitten olemme ystävät ja veljekset, mutta siihen saakka elellään paremminkin vain sellaista "rauhanomaista rinnakkaiseloa". Ei vihata, sitä lajia maailmassa on tällä hetkellä jo aivan tarpeeksi, mutta ei liikoja kaulaillakaan. Luulisin, koska siellä Sinun kotimaassasi ei enää ole vallassa yhtään niistä henkilöistä, jotka minä olisin "suolannut" siihen Sinun laskuvarjoosi, että tämä asia olisi vielä jotenkin järjestettävissä, ja, tiedätkös, minulla kun on se tuntu, että tässä jutussa Sinun maasi voittaisi vähintään yhtä paljon kuin minunkin maani, jos ei enemmänkin.

No niin, oli hauska tarinoida. Mielelläni minä Sinun kanssasi juttelisin vähän enemmänkin, jos Sinulle sattuisi matka tänne meille päin tai minulla sinne päin. Jos tänne tulisit, niin pöydän panisin kyllä koreaksi, saunan lämmittäisin, mitä en tee-kään ihan joka miehelle, ja sitten me Sinun kanssasi juttelisimme vaikkapa tämän ihmiskunnan hulluudesta, mikä pani meidätkin, pian jo hyvät ystävykset, yrittämään toistemme tappamista.

Ja lopuksi, ettei Sinua vaan jäisi vaivaamaan mitään kompleksit sen meidän yhteisen rähinän lopputuloksen takia, minä kyllä reilusti myönnän, että minä voisin sen tappelun vain sen takia, että minulla oli edullisempi aloituskorkeus ja notkeampi kone. Terve!



Pojat olivat kunnostaneet AV 116:n ja AV 126:n taisteluvälmiuteen. Aseitten vierellä oli varalippaita, kompassissa yösuojukset paikoillaan. Kaikki oli valmista, kuten edellisinäkin kertoina. Pojat tietävät, että leikki on nytkin kaukana retkiltämme.

OLIMME viidessä vuorokaudessa ajaneet vihollisen pakosalle Pukkiosta, Pitkäpaadesta, Satamaniemestä, Ristiniemestä ja nyt tästä nykyisestä eteentyönnetystä kiilasta, Vilalahden Häränpäänniemestä.

Olin tällä kertaa AV 116:n päällikkönä. AV 126:n päällikkyyttä hoiti merivartiolikersantti Leo Suomalainen. Osastomme emälaiva ja huolto olivat Pitkäpaadessa, samoin kuin yksikkömme muutkin alukset.

AV 116 ja AV 126 veivät yöllä 26/27.8. kahdeksan iskuosastomme sissiä pienelle ja karulle Ruonnin saarelle, joka oli sillä kertaa linjojen välissä, kuitenkin lähempänä vihollisen miehittämää Alvatinsaarta kuin hallussamme olevaa Virolahden niemeä. Olimme tulleet tähän niemenpoukamaan johtoportaan määräyksestä etsimään tulevaa maihinnousua varten suojaisia satamia aluksillemme.

AV 126:n miehistönä olivat merivartiokersantti Arttu Rantala koneenhoitajana ja matruusi Antero Rontu asemiehenä, kun taas AV 116:ssa olivat merivartiolikersantti Ville Suomalainen ja ylimatruusi Olli Häyrinen.

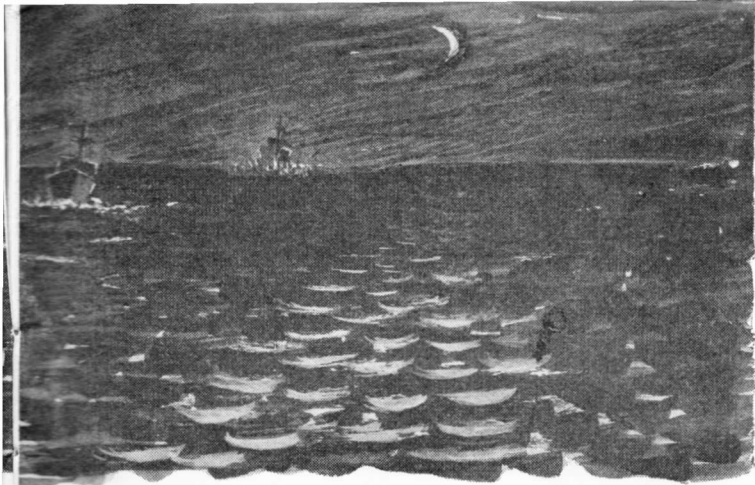
Palasin Leo Suomalaisen kanssa Talvisodan aikaisia asemiamme tarkastelemasta, kun aluksilta kului huuto:

— Ottonen nopeasti puhelimeen, adjutantti kysyy!

Juoksin lopun matkaa, hyppäsin alukseen ja puhelimen ääreen.

—Huomio, Ottonen täällä.

— Kuuntele! Heti kun alkaa hämärtyä starttaatte ja ajatte tänne täydellä nopeudella. Ohjeet antaa täällä komentajamme, kapteeniluutnantti Jääsalo.



U. A. Ottonen

TEIKARINSAARTA VALTAAMASSA ELOKUUSSA 1941

Iskuryhmän kuljetus kohteeseensa on päättynyt

— Niin pojat, meillä on tänä yönä varmasti tähän astisista visaisin kuljetus ja maihinnousu edesämme. Eiköpähän ole kysymyksessä Teikarinsaari. Sehän on portti Viipuriin ja varmasti vihollisen vahvasti linnoittama. Talvisodassa olin siellä, kun Tuppurasta peräännyimme. Siellä kaatui silloin kymmeniä omia poikiamme. Veljeni Valle meni siellä konekiväärikomppanian päällikkönä. Samana yönä kaatuivat Tuppurassa toinen veljeni Eero sekä kaksi serkkuani Yrjö Ottonen ja Yrjö Kauppinen. Kaikkiaan parikymmentä kylämme poikaa sai silloin sankarikuoleman kotisaarensa lähistöllä.

Teikarista on Uuraaseen vain 7,5 kilometrin matka.

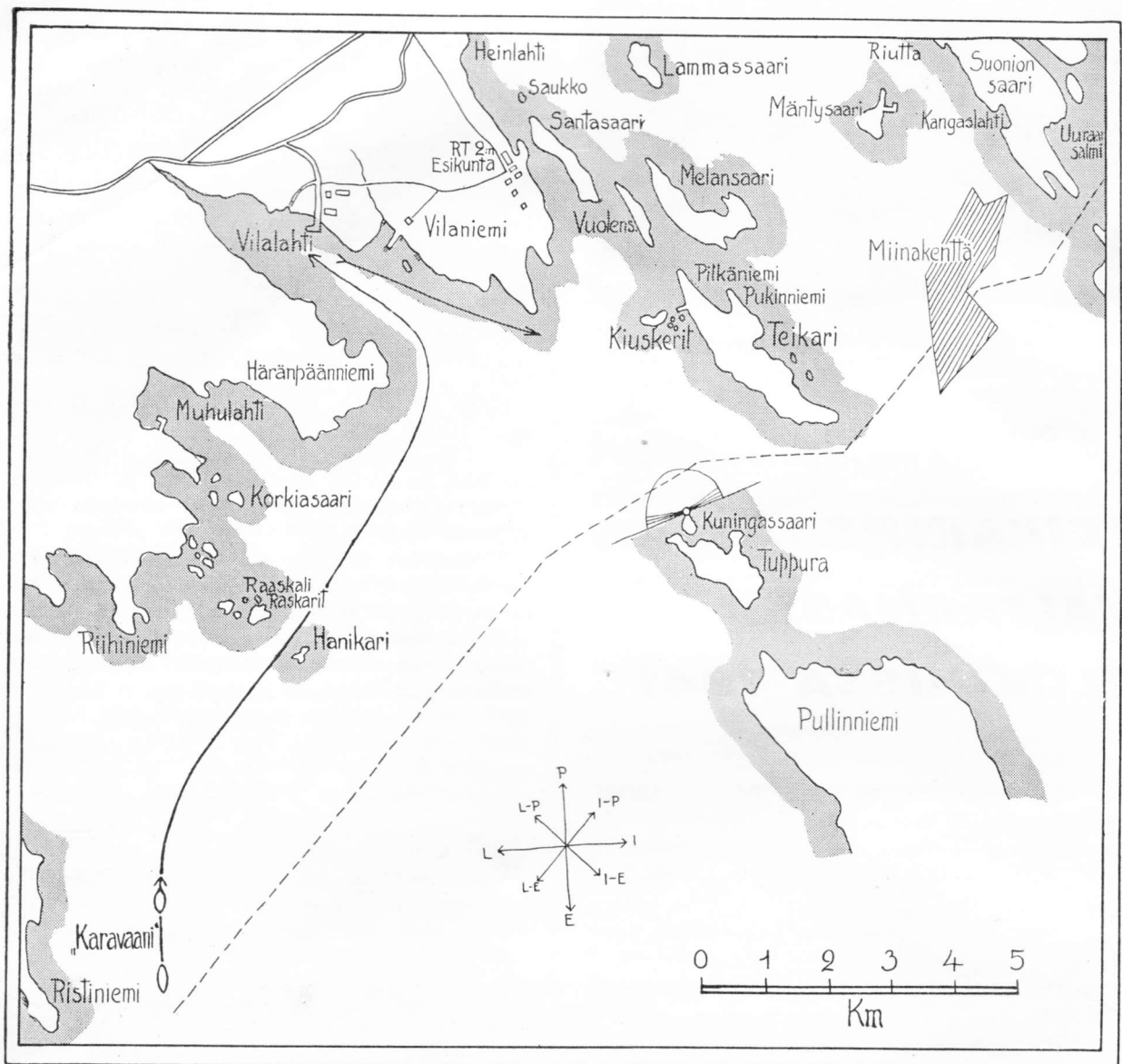
Kello oli 20.15. Alkoi olla hämärää, ja utua nousi lahden pintaan.

— Lämmittäkää pojat koneet, niin starttaamme. Eiköhän muutaman tunnin kuluttua jälleen ajeta tämän niemen ohi, jos Teikari on syöksymme kohteena tänä yönä.

Viidentoista minuutin kuluttua lähdimme. Viitisenkymmentä minuuttia kestäisi Ristiniemen laituriiin, jollei matkalla mitään erikoista tapahdu.

Matka Raskarien ja Hanakarén välitse sujui nopeasti ja niin olimme Ristiniemen kauppalaiturissa emälaivamme Vestan kyljessä.





Piirros suomalaisten merivoimien sotatoimialueesta Viipurinlahdella elokuussa 1941

Adjutanttimme, luutnantti Helmer Saxberg oli Vestan kannella meitä vastaanottamassa ja johdatti meidät alas salonkiin komentajamme puheille. Läsä olivat myöskin luutnantti Rissanen, insinööri-kapteeni Andree, luutnantti Santala ja kolme arvo-merkitöntä rannikkotykistön upseeria. Pällikköme kääntyi meihin sanoen:

— Niin, pojat, tänä yönä joudutte suorittamaan iskukomppanian, Osasto Vuorelan, kuljetuksen tähänastisia suurempaan maihinnouzuun, vihollisen vahvasti miehittämään Teikarinsaareen. Nämä rannikkotykistön upseerit ovat maihinnouzuun määrättyjä päälliköitä luutnantti Vuorelan ollessa koko operaatiosta vastuussa. Tehän, Ottonen, tunnette Viipurinlahden saariston ja salmien väylät, olivat ne sitten reimattuja tai ei. Selostakaa nyt luutnantti Vuorelalle rantojen syvyyksiä.

Luutnantti Vuorela otti karttalaukustaan kolme ilmavalokuvaa ja asetti ne salongin pöydälle merikortin päälle.

— Tähän, sanoi luutnantti Vuorela näyttäen

Kiuskerin luotojen länsipuolta, on teidän vietävä alikersantin ja viisi miestä käsittävä iskuryhmä, joka tuhoaa kuvassa näkyvät kolme rakennusta. Rakennuksissa on ilmeisesti vihollisen päämaja ja tuossa luhdissa lienee ammusvarasto, joka myös tuhoataan. Saatuanne miehet saareen palaatte heti Vilalahteen takaisin.

Luutnantti Vuorela viittasi sitten lähellä olevaan matalaan mieheen:

— Tämä vänrikki on I portaan päällikkö. Porras on saatava nopeasti Teikariin auttamaan iskuryhmää. Itse seuraan sitten II portaan mukana aluksellanne, samoin tulenjohto.

Tarkastin valokuvia.

— Tästä uppoproomun luota on syvää äkkijyrkästi jo puolisen metriä rannasta aina tuohon Vilalahden niemen suureen kiveen saakka. Niemen kärjestä on normaalin veden aikana kalastajien trallaama noin metrin syvyinen väylä, joka on metrin tai vähän toista leveä. Nuo kaksi ”piiskaa” olivat jo Pullin partion aikana asemassa. Toinen yritti

silloin "suolata" meidät, kun narrasimme Teikarin rantojen pesäkkeitä paljastamaan asemapaikkansa.¹

Jatkoin sitten:

— Mutta nuo tuon lammen luona olevat neljän tykin patterit on tehty sen matkan jälkeen. Ihme olisi, jos venäläiset olisivat kymmenen päivän aikana saaneet ne aikaan — nehän näyttävät Hotchkis-laivatykeiltä. Eiköpähän vain koko linnoitus ole puutytteistä tehty valepatteristo, ja nuo ukot oljilla täytettyjä variksenpelättimiä. Tuollainen valetykki oli meillä Talvisodan aikana Saarenpään linnakkeen rantakalliolla, vieläpä kymmentuumainen. Ja vihollisen pommarit pommittivat sitä toista kuukautta ennen linnakkeen luovutusta.

Vielä lisäsin:

— Kun tuo Pitkänniemen pesäke on saatu "laukaistua" ja vallattua, olisi minun mielestäni operaatioon osallistuvat alukset ajettava nopeasti niemien ympäri suojaan Tuppuran Canet-patterien ulotuivilta. Toinen niistä näet pystyy suorasuuntauksella ampumaan tuohon aivan mairinnousukohteseen. Tiedättehän Pullin partion aikana kahden Canet-tykin tulittaneen aluksiamme.

— Tasan kello 23, Leo Suomalainen ja Ottonen, lähdette aluksinne tukikohdastamme, sanoi komentajamme sitten. Tuolta Ristiniemen linnakkeen laiturista saatte "karavaanin" mukanne, kaksitoista erilaatua moottorivenettä, jotka kuljettavat valtausjoukot Vilalahdesta Teikariin. Niissä on kuljettajina laivaston alokkaita. Koettakaa tuoda kaikki veneet vaikka hinaten perille Vilalahden laituriiin. "Shell II" tulee mukanne ja kuljettaa aseita ja tarvikkeita. Tavataan siellä lähtöpaikalla noin kello 24 ajoissa. Olen kaijalla teitä vastassa. Tässä tämän yön tunnus. Onnea ja hyvää matkaa!

Aika oli vähissä, vain tunti ja kolme neljänestä lähtöön. Juoksujalkaa kävimme Leon kanssa muonituspaikalla. Otimme tusinan yömuonapakkauksia leipälaukkuihimme ja suuntauduimme veneillemme, jotka olivat täydentämässä varusteitaan partiomatkaa varten.

Pojat olivat kunnostaneet alukset jo taisteluvälmiuteen. Aseitten vierellä oli varalippaita, kom-

Vartiomoottoriveneitä naamioituina Suomenlahden itäisessä saaristossa Jatkosodan aikana

passeissa yösuojukset paikoillaan. Kaikki oli valmista, kuten edellisinä kertoinakin. Pojat tiesivät, että leikki oli kaukana retkillämme.

Jaoin pakkaukset ja tupakat pojille. Kaksinkertaisen annoksen sai tänä yönä jokainen.

Vetelimme tupakat sakilla, ja samalla selvitin pojille tämän yön matkaamme, Teikarin operaatiota.

Käännyn alikersantti Leo Suomalaisen eli "Leksan" puoleen sanoen:

— AV 116 vetää komennossani "karavaania" edessä. Hoida sinä AV 126:lla miehinesi roikan loppupää, anna sen ison Shellin veneen jäädä veneenne perään. Jos jotain sattuu, vilkuta vihreällä SOS-merkkiä, jotta tiedämme silloin seisauttaa karavaanin etupään. Jos jonkun veneen kone reistallee, ottakoon Shell II veneen hinaukseen. Kaikki veneet on saatava perille, senhän sinäkin kuulit!

— Lämmittäkää masinat, pojat, lähtöön 10 minuuttia aikaa!

Yhtaikaisesti starttasimme. "Hevoset" tärisyttivät aluksiamme. Irroitus, kurvi ja hetken ajettuamme olimme linnakkeen laiturin tuntumassa.

Olipa siinä aluskantaa. Hienoista huvimoottoista aina pieniin kalastusveneisiin saakka.

Seisautimme koneet. Otin torven aloittaen:

— Seuraatte jonossa tästä määränpäähän. Aluksista on saatava kaikki "hevoset" liikkeelle. Tupakoida ei saa matkalla eikä puhua äänekkäästi. Valoja ei saa käyttää. Tästä lähtien olemme sotatoimialueella. Siitä kai teille on ilmoitettu jo ennen tänne tuloanne. Välimatka edellä ajavaan alukseen pidetään 5—8 metrissä. Irroittaudutte yksitellen ja seuraatte edellä lähtevää alusta. Käynnistäkää moottorit heti. Reunimmaisat aloittavat seuraten tätä alusta. Onko selvä, pojat?

— Lähtö heti!

Starttasin. Hiljaa lipuen odottelimme alusten ryhmittymistä jonoon. Kahdeksan minuuttia ehti kulua ennenkuin AV 126 morsetti: — Häntäpää jonossa. Antaa mennä!

Lisäsin vauhdin vähitellen kuuteen solmuun Vilen tarkkaillessa saattueemme alusten nopeutta.

— Hyvin pysyvät jonossa. Voit lisätä ainakin pari solmua lisää, hän sanoi korvani juurella.

— Lisätään vasta tuolla majakkaluodon ja niemien kärjessä. Olli, sinä voit istua kk:n pallille. Eihän tässä tiedä, mitä tuolta utuisesta merestä saatamme saada kimppuumme. Seuraa sinä, Vili, karavaanimme alusten liikkeitä ja Leksan mahdollista morssausta. Pidä lamppu valmiina.

Samassa näkyikin udun yli Ristiniemen majakan yläosa. Otimme kurssin länsipohjaan, 8 astetta. Hanikari on nyt seuraava tarkastuspaikka.

Seurasin keula- ja oikeata puolta. Nopeutemme oli 7.5 solmua. Vähän oikealla edessämme välähti kirkas valo kysyen tunnustamme sekä matkamme päämäärää sekä alustemme lukua.

Otin päällikkömme antaman paperin ja annoin sen Villelle, joka myös oli kääntänyt kiikarinsa kysyjää kohden.

¹) Kuvaus partion matkasta on julkaistu lehtemme v:n 1958 tammikuun numeron kirjoituksessa "Olisi taas tänäkin yönä pari pientä tehtävää."

— Morssaa nopeasti, mitä paperiin on piirretty. Jos munimme, kysyjä voi avata tulen meihin, sanoin ja työnsin lapun Villen eteen.

Vanha-Ville vilkutti pikavauhtia yön tunnuksen, mikä oli ”Viipuri”, samoin kuin aluksemme salanumeron ja kaiken, minkä kysyjä pyysi.

— Selvä — jatkakaa!

Sivuutimme nyt kysyjän, joka oli ajanut miltei viereemme. Se oli moottoritorpedovene, laivastomme nopeimpia ja ketterimpiä aluksia.

Vanha-Ville käänsi kiikarin keulaan päin. Jos kurssimme on oikea, pitäisi Hanikarin ilmestyä 15—20 minuutin kuluttua vähän oikealla etuviistossa ja Raskarien keulan edessä. Raskareilla on rannikkoetuvartio, jonka morssaus on pian odotettavissa, sillä kilometrien päähän kuuluu valtava pauke, kun saattueemme 15 alusta kaikki koneet käyden on matkalla. Kyllä vihollinenkin Alvatissa, Tuppurassa ja Teikarissa rätinämme kuulee ja aavistelee suomalaisten jotain heidän päänsä menoksi puuhaavan.

Utu alkoi häipyä eteläisen tuulenhenkäyksen alkaessa hiljalleen puhaltaa. Ja samassa Raskari morssasikin kyselyn. Sanomanvaihto oli sama kuin äskenkin, ja niin saimme jatkaa matkaa.

Sivuutimme Hanikarin 10 metrin päästä mantereen puolelta, sillä Raskarin puolella oli matalaa ja kivikkoista.

Ville kyykistyi ja kysäisi, että vieläkö tarvitsee kytätä vilkutuksia.

— Tuu sie Ville tänne ruoteliin ja pie suora kurssi pohjoiseen. Mie oikasen vähän selkää ja samalla voin pitää silmällä Häränpään sekä Vilaniemen vartioitten morssausta. Sie voit ajaa perille saakka, sinne Vilalahden kauppalaituriin. Ootha siel ennen sotia käynyt, vai mitä?

— Oonhan mie, Ville vastasi, ja me vaihdoimme paikkoja.

Tuskin sain kiikarin kaulaan, kun jo kaksi nopeasti naputettua kyselyä vilahti edessämme.

”Titasin” takaisin ja sain taas pikavauhtia vastauksen.

Pilvet olivat kadonneet pohjoiseen, ja niiden takaa ilmestyi kuu. Olli manasi pallillaan sen esiin tuloa. Ei olisi ollut kuusta väliä tänä yönä.

— Minkäs sille mahdat. Ei sitä ampumallakaan alas saa, sanoin.

Karavaanimme alukset näkyivät nyt hyvin kuutamossa. Kurvasimme parhaillaan Häränpäänniemen ohitse kohden määränpäättä Vilalahtea, josta jo 15 minuutin kuluttua yrittäisimme syöksyen kuljettaa iskuosastomme valioyryhmän vihollisen muurahaispesään, vahvasti miehitettyyn ja varustettuun saareen.

Tasan kello 23.55 kiinnitimme AV 116:n laituriin, kaijaan. Yksitellen ohjasimme karavaanin alukset rantalaituriin. Laituri oli täynnä miehiä, heidän aseitaan ja varusteitaan.

Komentajamme kysyi tavatessani pian hänet:

— Saitteko karavaanin selvitettyä kokonaisuena tänne?

— Ottonen veti keulassa ja minä pidin perää karavaanin hännillä, joten kaikki kyllä tulivat perille, vastasi Leo.

Siihen jäi keskustelumme. Kuusi iskuryhmän miestä tuli viereemme naamat noettuina ja suoja-kaavut päällään. Matala poika kysyi Teikariin päin viitaten:

— Ovatko nämä ne pikaveneet, jotka meidät tuonne kuljettavat?

— Kyllähän nämä alukset ovat iskuryhmää varten. Te olette kai alikersantti Kouvonon, ryhmän päällikkö?

— Kyllä, vastasi hurjannäköinen alikersantti.

Komentajamme sanoi minuun viitaten:

— Hypätkää aluksiin. Tämä mies luotsaa teidät oikeaan paikkaan.

Vanha-Ville oli jo laittanut veneeni koneet käyntiin, samoin Arttu AV 126:n. Moottorit kehräsivät hiljaa.

— Aika on täynnä, pojat. Onnea teille, sitä te tarvitsette nyt enemmän kuin koskaan, hyvästeli komentajamme meitä kelloaan katsoen.

Hyppäsimme alukseen. Kypärä päähän, pistooli vyölle ja neljä munakäsikranaattia rintataskujen suihin riippumaan. Olimme valmiit.

— Aja sinä, Ville. Tässä on kortin kappale, johon on tämä 15 minuutin matka merkattu, vaikka ethän sinä sitä tarvitse. Juttelen tässä tämän alikersantin kanssa, ja samalla seuraan AV 126:n liikkeitä ja jos tarvitaan, hoidan pikakiväärisi. Anna mennä täyttä vauhtia maihin asti!

Viittasin Leksalle:

— Starttaa! Kaasu pohjaan!

(Jatkuu)

VIHAINEN AADOLFFI

JR 7:n uusi komentaja, everstilutnantti A. H. Ehrnrooth oli tarkastamassa eräänä aamuvarhaisena Ohdan lohkolla I P:n asemia. I.K:n päällikköä, suurhiihtäjänä tunnettua luutnantti Pekka Vannista oli kohdannut sellainen epäonni, että erinomaisena lapiomiehenä tunnettu vihollinen oli huomaamatta yön aikana pannut pystyyn mahtavan hiekka- ja hirsibunkkerin ampumahautalinjaansa. Seurasi tietenkin tiukka kuulustelu, miksi sitä ei ole ajoissa havaittu, estetty rakennustyötä jne. Pekka yritteli selittää, mutta minkäs ihmeelle mahtaa. Komentajan ilme synkistyy, ja seurue, joka on tottunut edellisen komentajan, eversti Kempin, joskus hyvinkin tulikivenkatkuisiin räiskähdyksiin, odottaa sapekasta ripitystä, mutta Ehrnrooth katsoo vain bunkkeria ja kääntyy sitten Vanniseen lausuen tiukasti:

— Pekka, nyt minä olen vihainen.

HYVÄSTIÄ SANOMATTA

Rytäkän aikana sattui huvittavakin tapaus, josta siellä komentopaikalla tapaamani pioneirilutnantti Tujunen, hymyilevä, matala mies, kertoi minun sivumennen:

— Nukuin jossain kuopassa siinä tukikohdan takana, kun heräsin kovaan ryminään. Huomasin hämärässä miehiä lappavan ohitseni ja ylitseni, en tajunnut, mistä oli oikein kysymys, ja liityin mukaan. Mutta jonkun aikaa juostuani kiinnitin huomiota kavereiden outoihin varusteisiin. Äkkäsin juosseeni vihulaisten seassa. Otin sen jälkeen uuden suunnan, hyvästiä sanomatta.



Urpo Arhosuo

”Nyt puikahti useampia vihollissotilaita samalle vadelpapensasaukiolle. Ympärrilleen katseltuaan ja havaiten kaverinsa kadonneeksi he alkoivat huhuilla Vasilia. Kaihoisasti katseli vankimme kavereitaan, mutta ei vastannut huutoihin. Nyt vasta ajattelin, mitenkähän olisi mahtanut käydä, jos nämä kaverit silloin olisivat ilmestyneet näyttämölle, kun koputtelin vankimme selkää vadelpapensaitten keskellä.”

VADELMAPENSAS

ELOKUUN alkupuolella 1942 olivat lentäjämme havainneet jotain tavallisuudesta poikkeavaa vihollisen linjojen takana. Yöllisellä tiedustelulennolla he olivat nähneet peräti toista tuhatta nuotiota Jandebajoen takamaastossa 30—40 kilometriä linjoitamme, jotka silloin kulkivat tällä jokilinjalla.

Saimme tehtäväksemme ottaa selvää, mitä vanja puuhasi. Sellaista joukkojen paljoutta ei turhan tähden metsiin majoiteta. Samalla retkellä oli tarkoitus käydä aina Ojatin asemalla saakka, siis lähes 100 kmn syvyydessä, ja kolme viikkoa oli varattava aikaa matkalle.

Ainoastaan viisi miestä varustautui retkelle. Mahdollisimman pienellä joukolla oli parhaat mahdollisuudet onnistua, sillä jos lentäjien tiedot pitivät paikkansa, jota emme epäilleet, olisi liikkuminen mainituilla alueilla kaikkea muuta kuin helppoa. Pieni joukko saattoi tiukan tullen ”tekeytyä näkymättömäksi”, ja tästä riippui tehtävän suoriutumisen onnistuminen.

Kaikki oli valmiina lähtöä varten, ja omalta kenttävartioltamme saimme ”ei kenenkään maalle” saattojoukonkin, joka mahdollisen yllätyksen sattuessa aloittaisi taistelun, ja meidän onnistuisi sitä hyväksi käyttäen livahtaa läpi linjojen.

Saatuamme ennakkotiedot vihollisen varmistuksista aloitimme matkamme ennen pimeän tuloa. Olimme jo mielestämme päässeet tarpeeksi kauaksi, ja saattojoukko alkoi tuumia paluuta, kun maastossa alkoi tuntua voimakasta mahorkan hajua. Polttajia ei voinut olla vain muutamia, sillä pahasta hajustaan huolimatta ei moinen katku voinut ai-



Kaukopartion matkalta. Oikealla Mannerheim-ristin ritarit, vänrikki Pöllä ja väepeli Määttänen

heutua muutamasta miehestä. Levittäydymme ketjuun nenän toimiessa tunnustelijana. Haju ei helpottanut, vaikka yritimme sitä kiertääkin. Äkkiä alkoi metsä rutista edessämme vihollisten lähtiessä juoksemaan pakoon. Rutinasta päättäneen joukko oli aika suuri. Nyt arvasimme niiden hälyttävän kaikki mahdolliset joukot väijyksiin ja katsoimme viisaimmaksi vetäytyä takaisin, ainakin siksi kunnes vihollinen rauhoittuisi. Pimeän aikana emme voineet yrittää uudelleen, sillä vihollisen miinakentät olivat pirullisia, jos niihin joutui pimeässä. Olimme sen tulleet jo kokemaan.

Seuraavana aamuna oli tulos sama. Vihollinen oli valppaana, ja taaskin jouduimme ottamaan "pakkaa." Niiltä seuduilta ei kannattaisi enää yrittää. Jandeba-joella oli rintamavastuussa ruotsalaisporukkaa, johon kuului "oikea" ruotsalainenkin, jo Talvisodassamme vapaaehtoisena ollut peloton mies, Bo Nilsson. Hän tarjoutui oppaaksemme ja pyrki myöskin retkelle mukaan. Sellainen mies aina kelpasi. Tämä hurjapää oli käynyt nuuhkimassa vihollisen selkäpuolta jo yli 60 kertaa, ja useimmin yksin. Olipa vetänyt lähes 3 km puheliniinjaakin vihollisen johdoista omaan korsuunsa, jossa venäjänkielen taitoiset saivat istua luurit korvilla kiinnostuneina kuuntelemassa vihollisen keskusteluita. Sattuipa kerran eräskin huvittava tapaus. Nilsson oli tapansa mukaan vihollisen selustassa, ja paluumatkallaan sattui 10 miehinen vihollisjoukko vas-

taan. Alkoi kiivas yhteenotto. Neljä vihollista kaatui, kaksi haavoittui ja loput pakenivat. Venäläisten selostus esimiehilleen kului: "Vahva suomalainen partio yritti tunkeutua linjojen läpi, ja syntyneen taistelun aikana menetimme neljä miestä kaatuneina ja kaksi haavoittuneina, suomalaiset vetäntyivät raskaita tappioita kärsien." Nilssonin ilmestyessä korsulle oli hilpeyttä tarpeeksi.

Nyt valmistauduimme lähtöön Nilssonin opastuksella. Jos aikaisemmin yrittäessämme törmäilimme viholliseen, niin nyt suorastaan pelkäsimme, sillä lähdön piti tapahtua täsmälleen klo 12 päivällä. Joen vastakkaisella puolella olevilla aukeilla ammottivat vihollisen bunkkerien suut peloittavan pahanenteisinä. Ei yksikään elävä olento voisi keskellä päivää päästä läpi. Nyt tämä hurjapää aikoi saattaa meidät sellaiseen tilanteeseen, että ainoastaan pieni risti jäisi nimen perään kirkonkirjoihin muistoksi. Luultavasti Nilsson arvasi epäilyksemme, koska hän ilmoitti, että vihollisella on ruoka-aika juuri silloin, ja vartiomiehetkin ovat poissa. Nähtävästi hän tunsu oman komppaniensa lohkolla tapahtuvat asiat, linjojen takaakin, ja me luotimme häneen.

Täsmällisesti määräaikana ylitimme joen muutamaa porrastusta myöten ja aloitimme matkamme kahden bunkkerin välistä aukeaa pitkin joka hetki odottaen vihollisen avaavan tulen. Niin pahassa paikassa olimme, että jokainen kuivasi hikeä kasvoil-

taan, vaikka ilma ei ollutkaan erikoisen lämmin. Metsän reunaan päästyämme ja nähdessämme, että Nilssonin tiedot pitivät paikkansa, ihailimme tätä pelotonta miestä ja hänen perusteellisia tietojaan. Mutta epä hän turhaan ollutkaan huhkinut kymmeniä kertoja vihollisen puolella.

Matkamme jatkui yhä syvemmälle Nilssonin ilmoittellessa minuutilleen vihollisen varmituspartioiden liikkeitä, ja käytimme näiden tossupolkuja hyväksemme. Lopulta alettiin lähestyä vihollisen tykistöasemia. Näin syvälle saavuttuamme loppuivat tosin Nilssoninkin tiedot, mutta kuulemiemme äänien perusteella voimme väistellä vihollisen majoipaikkoja. Metsässä oli kovasti liikettä, sillä syksyinen metsä ja nälkäinen vihollinen ovat kiusallisia. Saksalaisten suoneniskut olivat pienentäneet vihollisen annoksia, ja metsä kuhisi marja- ja tattimiehiä. Sitä emme oikein hyväksyneet, sillä alkumatkalla paljastaessaan usein itsensä on vaara tarjolla, että tehtävä jää ainakin osittain suorittamatta, pahemmassa tapauksessa kokonaan. Siksi kiukku marjamiehiä kohtaan oli ymmärrettävä.

Istuimme tupakkatauolla erään kulkemamme polun varella, ja olimme tuskin ehtineet kunnolla sytyttää tupakkaa, kun polkua pitkin hiippaili eräs "tattimies" jonkinlainen äyskäri kädessään. Toisten nousematta edes istuinsijoiltaan kävelin miehen luo ohjaten hänetkin joukkoomme. Täydellisesti yllättyneenä hän ei edes ehtinyt pinkaista pakoon. Hyvin auliisti tietoja kertovalta mieheltä saimme paljon arvokasta ilmoitettavaa esimiehillemme.

Seuraavana päivänä saavuimme varsinaiselle toiminta-alueellemme, ja havaitsimme, että vihollinen rakentaa uutta puolustuslinjaa kuumeisella kiireellä. Joukkoja oli valtavasti metsissä, emmekä enää ihmetelleet lentäjien ilmoitusta paljoista nuotioista. Seurasimme useita kilometrejä linjojen rakentamista



"Kyynele" oli korvaamaton yhteydenpitoväline usein monta viikkoa kestäville partiomatkoille

erään tien laitamilla ja päätimme jo pyrkiä tien yli sopivassa kohtaa. Kyyristelimme pusikossa tien tuntumassa odottaen sopivaa ylityshetkeä, sillä tiellä oli erittäin paljon liikkujia. Tien toisella puolen olevaa harvahkoa kangasmaastoa emme ehtineet paljoa tarkkailla, sillä nyt ilmestyi mutkan takaa eräs vihollisen upseeri. Siinä meidän meidän on sopiva vanki, ehdimme kuiskata ja valmistauduimme nappaamaan hänet joukkoomme. Odotimme miehen lähestymistä valmiina toimintaan. Jännitti hieman, sillä upseerit osoittautuivat joskus arvaamattoman aktiivisiksi joutuessaan tällaiseen tilanteeseen. Saadakseen hänet elävänä olisi käytettävä rutiinikenoja. Vielä 10 metriä oli matkaa välillämme. Valmistauduimme juuri hyppäämään tielle, kun suuri vihollisosasto ilmestyi upseerin jäljessä mutkan takaa. Kirosimme huonoa onneamme. Hyvä ja varma saalis meni hukkaan. Katselimme ohitsemme marsivaa joukkoa sen häipyessä seuraavaan mutkaan.

Nyt oli aika ylittää tie. Viimeisten vihollisten kadotessa mutkan taakse olimmekin jo tiellä. Nyt vasta havaitsimme, että korsuja ja hökkeleitä oli koko maisema täynnä. Miehä makaili pitkin kangasta lukemattomia määriä, mutta lähinnä olevien korsujen katoilta alkoivat sotilaat pian nousta havaitessaan outoja miehiä tiellä. Juoksemaan ei auttanut lähteä, vaan hiljalleen vetäydyimme takaisin metsän suojaan onnitellen itseämme, ettemme oskeiseen upseeriin ehtineet kajota marssivan sotilasosaston ehkäistessä aikeemme. Emme silloin vielä aavistaneet, että olisimme sillä teolla sohaissheet kepillä ampiaispesään.

Yritimme useasta kohtaa vielä ylittää tien, mutta samoilla tuloksilla. Joukkojen runsauden takia oli turhaa valoisan aikana ajatellakaan sen ylitystä.

Jouduimme vähäiselle aukealle, jossa kasvoi miehen mittaista vattuvarsikkoa. Marjat olivat herkullisia ja söimme halustamme aikamme, sillä ennen pimeän tuloa ei meillä olisi mitään kiirettä. Tarpeeksi syötyämme vetäydyimme metsän reunaan tilannetta pohtimaan. Siinä istuessamme havaitsimme, että vihollisotilaskin puikahti samasta vesai-kosta aukealle jatkaen vadelmien syömistä selkämme meihin päin. Me emme ilmeisesti olleetkaan ainoat marjastajat. Tuostahan kannattaa ottaa vanki, nyt hän meillä on aikaa kovasti kuulustella ja täydentää tietojamme. Enempää asiaa arvelematta lupasin käydä noutamassa miehen luoksemme, matkaahan ei ollut 50 metriä runsaammin. Kävelin hiljaa miehen taakse. Hän oli niin kovassa syöntitouhussa, ettei kuullut tuloani. Mittailin miestä aikani selkäpuolelta tehden arvailuja, miten tässä käy, jos se aloittaa vaikka sylipainin kanssani. Mutta rauhoituin, kun totesin miehen olevan paljon lyhyemmän ja vaikuttavan hyvin heiveröiseltä. Ei kai tästä ainakaan pitkäaikainen ottelu tule. Hiivin yhä lähemmäksi ja päästyäni aivan miehen luo koputin sormellani häntä selkään. Akkiä hän pyörähti ympäri ja suorastaan tyrmistyi nähdessään, kuka häntä selkään koputteli. Viittasin metsään päin, jossa pojat istuivat seuraten meitä huvittuneina. Eiköhän mies tajunnut tarkoitustani vai liekö muuten lauantunut, kun hän ei liikahtanutkaan paikoiltaan.

Tartuin hänen käteensä, ja niin me käsi kädessä hyvien kaverien lailla saavuimme poikien luo.

Välittömästi tupakan tarjottuamme alkoi kuulustelu. Nyt puikahti useampia miehiä samasta kohtaa aukealle. Ympäriilleen katseltuaan ja havaiten kaverinsa kadonneeksi, he alkoivat huhuilla Vasilia. Kaihoisasti katseli vankimme kavereitaan, mutta ei vastannut huutoihin. Nyt vasta ajattelin, miten kähän olisi mahtanut käydä, jos nämä kaverit ilmestyivät silloin näyttämölle, kun koputtelin vankimme selkää. Aikansa huudeltuaan he lähtivät menemään omille teilleen, sillä emme halunneet tällä kertaa ottaa useampia vankeja.

Nyt saimme tietää koko alueen varustelut. Suuria huoltorakenuksia tehtiin aina leipomoista autokorjaamoihin saakka. Vankimme oli huoltomiehiä, ja hänen tietonsa tuntuivat rajattomilta, omien havaintojemme perusteella myöskin uskottavilta. Ja olihan meillä tilaisuus vielä tarkastella eräitä yksityiskohtia henkilökohtaisesti. Mutta emme silloin aavistaneet, että jouduimme liiankin läheltä seuraamaan asioita, jopa kulkemaan korsukylien ja huoltokeskusten halki. Tiedot saatuamme vangilta muuttuivat suunnitelmamme tien ylityksestä. Uusia kohteita tiedustellessamme menikin aikaa runsas vuorokausi. Uusia teitä oli rakennettu runsaasti, ja suuria asutusalueita oli myös ilmaantunut, niin että muutenkin epätarkat kartat saivat aikaan sen, että törmäsimme usein vastakkain vihollisen kanssa. Tosin selvisimme ilman tappioita, vaikka tämä joskus olikin täpärällä.

Eräänä iltana kulkiessamme synkkää korpea yllätti meidät rankka ukkossade. Synkkien pilvien peittäessä taivaan korpi muuttui pimeäksi, ja meidän oli pakko hakeutua suojaan kuusen alle. Kartan perusteella olimekin jo turvallisilla seuduilla, ja nuotion äärellä tuntui elämä taas siedettävältä sateesta ja salamoista huolimatta. Nilssonin juttuvarasto oli ehtymätön, ja tulkki sai kääntää tarinaa myöhäiseen yöhön. Vihdoin kiedoimme itsemme telttakankaisiin ja paneuduimme kosteaan maahan levolle, sillä usua voimia tiedettiin taas tarvittavan seuraavana päivänä. Matkareitin eteenpäin olimme jo suunnitelleet valmiiksi.

Lähempänä puolta yötä alkoi yllättäen kuulua edestämme astioiden kalinaa. Ja kaiken lisäksi hyvin läheltä. Vihollisen linjojen takana uni ei ole yhtä rauhallista kuin omalla puolella. Pieninkin risahdus saa miehen hereille, ja nyt oli jokaisen pää pystyssä. Ihmetteleviä katseita luotiin äänien suuntaan. P—leen kartta, olemmekohan nyt sittenkään turvallisilla seuduilla, jossa meidän pitäisi kartan mukaan olla, tuumaili partionjohtajamme ties monennenko kerran karttoja kiroten. Äänistä päätellen olemme taas jossakin korsukylän liepeillä. Korsut eivät ainakaan näiltä maisemilta tunnu loppuvan. Yö oli pimeimmillään, ja asiaa ei voinut auttaa. Päätimme jatkaa nukkumista aamuun ja odottaa päivän valkenemista. Sammutimme nuotion ihmetellen, ettei kukaan tullut vielä "tervehdyskäynnille" luoksemme.

Kello 4 aamulla lähdimme suunniteltua reittiämme pitkin liikkeelle. Muutaman sata metriä



Kynsitulet ja korvike loivat ansaittua lepoa jännittävillä matkoilla

ehdittyämme kulkea, metsä loppui vihollisen suuren majoitusalueen eteen. Korsujen suuaukkoja näkyi kymmenittäin joka puolella. Emme havainneet vartiomiehiä vielä missään, ja koska tiesimme vihollisella olevan herätyksen kello 5 ja siihen oli vielä aikaa lähes tunti päätimme kulkea halki tuon alueen. Silloinhan olisi hyvä tilaisuus tutustua yksityiskohtiin ja saisimme tarkastella paikkoja lähituntumasta. Jonkinlainen tien tapainen kulki halki alueen, ja sitä pitkin aloimme kulkea. Pääsimme puoliväliin aukeata, kun polku haarautui. Suuntauduimme nyt vasemmalle, koska polku siten näytti nopeammin jouduttavan meitä metsän suojaan. Korsun suuaukko tosin paistoi polun vieressä, ja useita kymmeniä kiväärejä oli telineissä oven edessä asianmukaisessa järjestyksessä. Tuskin 10 metriä oli enää korsun suulle matkaa, kun uninen var-



tiomies kompuroi jostain eteemme huutaen: — Stoi, ruki veer. Samalla hän yritti kohottaa kivääriään. Edessä kulkevan partionjohtajamme lyhyt, kiukkuinen konepistoolin sarja lopetti enemmän huudot päästään huutajan tämän maailman vai-voista. Mutta samalla se myös hälytti nukkuvan kylän. Lähdimme juoksemaan edessä olevan aukean yli parhaita pikavauhtia. Puolivälissä aukeaa vilkaisimme taaksemme, olivatko kaikki matkassa mukana, koska kovaa ammuntaa kuului jäljestämme. Nilsson puuttui, mutta samassa havaitsimme hänenkin pinkovan peräämme. Heti selvisi hänen viipymisensä syy. Laukausten hälyttämänä alkoi korsiasta lappaa miestä aseilleen, ja Nilssonin huomattessa tilanteen, hän aloitti kiivaan tulituksen korsiin oviaukkoon pidättääkseen tulijoita, etteivät he pääsisi meitä siihen aukealle suolaamaan. Eikä

siitä korsiasta pitkiin aikoihin ketään ulos tullutkaan. Tästä johtui kuulemamme ammunta, vaikka emme hätäpäissämme edes eroittaneet oman konepistoolin ääntä.

Mutta nyt alkoi elämä kylässä. Huutojen, laukausten ja komentosanojen sekamelskassa porhal-simme eteenpäin. Pois aukealta oli jokaisen ajatuksena. Metsän reunassa, jota kohden kiireesti yritimme, näkyi iso rakennus, jokin korjaamo. Ei ollut enää aikaa kiertää ja tarjosihan se jotain suo-jaakin. Pysähdyimme sen seinustalle ja nyt vasta havaitsimme olevamme kylän keskellä. Kaikki vihollisen joukot oli jo hälytetty. Pirullinen karuselli alkoi pyöriä. Harmitti, ettei ollut kasapanosta tai polttopulloa matkassa, sillä saman tien olisi mennyt korjaamo. Vihollisen hämminkiä hyväksi käyttäen pääsimme jo lepikon suojaan. Tosin sielläkin oli korsi ja liikettä tarpeeksi, mutta suojaakin sen verran, että aloimme päästä jo asutusalueen lait-tille. Tämän jälkeen aloitimme varovaisen liik- kumisen, koska vihollinen oli saanut jo joukkonsa järjestykseen.

Pienen joen laitaa pajukon suojaan kulki- en ylättivät vihollisen varmistusmiehet meidät täydel- lisesti. Yrittäessämme kiertää suurempaa puskaa rä- sähti vastaamme laukausten ryöppy. Hyvä ettei tukka syttynyt suuliekeistä, niin läheltä ampuivat. Mutta hermoina olivat kai vanjatkin, koska kehen- kään eivät saaneet sattumaan, ja nopean iskun an- nettuamme juoksimme joen yli häipyen metsän suo- jaan. Joki ilmeisesti olikin asutusalueen rajana, koska nyt loppuivat korsi, ja meiltä pääsi hel- poituksen huokaus. Asutusalueella jatkui ankara sota, ketähän nyt mahtoivat tulittaa.

Jäljillemme yrittäneet vihollisen erikoismiehet koirineen saivat pian palata huomattessaan yrityk- sensä toivottomaksi. Saimme jatkaa rauhassa mat- kaamme. Vaikka selvisimmekin tappioita leikistä, olimme sittenkin kärsineet haitallisen menetyksen, jonka vasta iltopäivällä havaitsimme. Yhteyttä koti- in yrittäessämme huomasimme radion olevan rikki. Kova juoksu ja kolhiintuminen olivat sen kai aiheuttaneet. Ruokavarastomme olisi pian kaivan- nut täydennystä, jota näin ollen emme voineet pyy- tää. Oli lähdeittävä paluumatkalle. Tosin tärkeim- mät tehtävät oli suoritettu, mutta olisimme jatka- neet matkaamme, koska jo näinkin kaukana olimme, mutta sitä mahdollisuutta ei nyt ollut.

Päästyämme taas rintaman tuntumaan sai Nilsson näyttää taitoaan ja ohjata kulkuamme. Nyt emme enää epäilleet. Kelloaan jatkuvasti seuraten hän määräsi vauhdin. Vihollisen vartiopolkujen lähei- syydessä saimme odottaa lähes tunnin, ennenkuin saimme jatkaa matkaamme, joka nyt tapahtuikin pitkin vanjan tossupolkua aina bunkkerien lähei- syyteen saakka. Nilssonin kertoman mukaan vihollisen partio kulki muutama sata metriä edellämme, joten meillä ei olisi mitään vaaraa.

Saman aukean yli, josta olimme retkelle lähte- neet, palasimme takaisin aikaisin aamupäivällä. Saimme heti kuulla ikäviä uutisia: Vihollinen oli keksinyt Nilssonin puhelinlinjan, joten sen tuoma hauskuus oli lopussa.



JR 7:n etelälohkoa. Tukikohta Sevastopol on tien vasemmalla puolella. Kuva otettu talvella 1942

Kalervo Talvitie

Taistelu tukikohta "SEVASTOPOLISTA" Karjalan kannaksella 20-21.7.1942.

JALKAVÄKIRYKMENTTI 28:n I pataljoona oli, kuten eversti Kotilaisen rykmentin toisetkin pataljoonat, osallistunut kunniakkaasti kesän 1941 läpimurtotaisteluihin ja etenemiseen Kannakselle. Hyökkäysvaiheen kokemukset ja koettelemukset olivat takoneet Müllerin, Kuvajan ja Ojasen miehet lujaksi kokonaisuudeksi, joten Jalkaväkirykmentti 7:n eli Tyrjän Rykmentin pataljoonat saivat veroisensa joukon, kun I/JR 28:aan koottu nuori ydinjoukko siirtyi rykmentin alaisuuteen elimellisesti ja nimellisesti JR 7:ään kuuluvana.

Pataljoonan komentaja, majuri Immu Koponen oli tiukka esimies, jonka päämääränä oli taistelutahouden joukon kasvattaminen. Tähän hän uhrasi kaiken tarmonsaa niin reservissä ollessaan kuin myöhemminkin, kun pataljoona oli 17.12.1941 lähtien siirtyneenä etulinjaan Kaljalanjärven—Lampijärven

lohkolle. Tilanne tällä JR 7:n etelälohkolla oli aluksi rauhallinen, joten pataljoona sai suuremmita häiriöittä suorittaa kenttävarustustöitä. Niitä tehtiinkin tarmokkaasti, niin että kesäkuun loppupuolelle 1942 mennessä pataljoona oli rakentanut taistelu- ja yhteyshautaa n. 1700 metriä sekä piikkilankaestettä yli 5.000 metriä. Kenttäkorsuja oli rakennettu 35 kappaletta, lisäksi 23 konekivääriasemaa ja lukuisia saunoja, kaivoja, jopa leivinuuniakin, joka etulinjaolosuhteissa oli suuri harvinaisuus.

Pian kuitenkin pataljoonan etulinjaan tulon jälkeen vastassa olevien venäläisten joukkojen aktiivisuus lisääntyi siten, että vihollispartiot vierailivat useimmiten juuri JR 7:n etelälohkolla ja lukuisimmat kranaatit putoilivat Lampijärven tien kahden puolen. Päästäkseen selville vihollisen aikeista pataljoonan miehet partioivat tämän tästä ei-kenen-

kään-maalla ja kohtasivat yhä useammin vihollisia. Maaliskuun 13. päivänä luutnantti Kuparisen komppanian pojat ottivat tämän ohella haltuunsa vihollisen nenän edestä parin hehtaarin laajuisen, vähäisen mäenharjanteen, jolle annettiin kalskahtavaksi nimeksi tukikohta Sevastopol. Sevastopol työntyi Ohdan lohkolla lähemmäs Leningradia kuin mikään muu tukikohta. Heinäkuun 15. päivänä reservissä oleva Kuparisen komppania vaihtoi eteen oikealle vänrikki Lötjösen joukkueen miehittäessä Sevastopolin.

Vihollinen oli Sevastopolia kohtaan ollut kiinnostunut sen syntyhetkistä lähtien. Sen pst- ja suorasuuntaustykit ja patterit suuntasivat sinne tulensa, ja partiot vierailivat usein sen edustalla, jopa kerran pistäytyivät itse tukikohdassakin. Keskipäivällä 19.7. näkyi asemistamme 5 kilometrin päässä vihollisen tähytyspallo, ja seuraavan maanantai-päivän ensimmäisinä tunteina vihollisen tiedustelu-partion kärjessä olevat kolme miestä menivät valo-ansaan. Kaikki oli kuitenkin pian jälleen hiljaista, vihollisen puolelta ei kuulunut eikä näkynyt mitään erikoista.

Taitavasti naamioituneena pensaikkoon vihollinen odotti määrähetkeä hyökätäksään. Maanantai-aamuna kello 6.30 alkoi Tshurjakovskin pattereiden voimakas tykistö- ja kranaatinheitinvalmistelu, joka

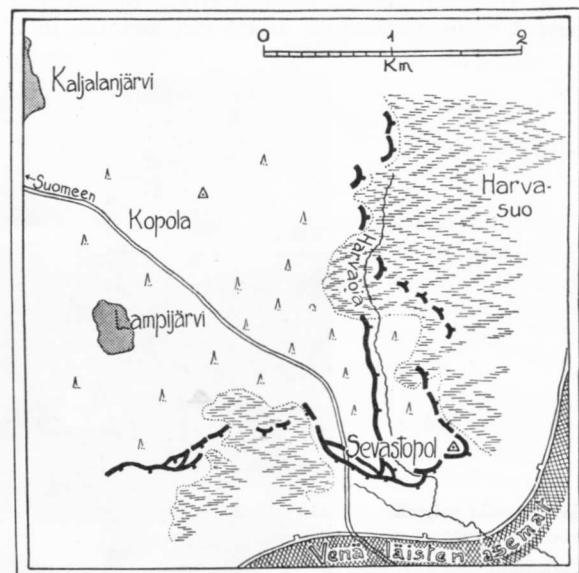


Eräs Sevastopolin pesäkkeistä taistelujen jälkeen

oli suunnattu puoliympyrän muotoisena Sevastopolin taakse ja sivustoille. Rivipanos lennätti piikkilankaesteen ilmaan, ja 10 metrin levyisen aukon kautta syöksyi tykistön ukkosjyrinän säestämänä Sevastopolin tukikohtaan yliluutnantti Deminin komppania. Tykistön tulenjohtaja seurasi koko ajan jalkaväkeä etsien pattereilleen maaleja. Yhä uusia joukoja virtasi tukikohtaan, mistä meikäläisten oli ylivoiman edessä vetäydyttävä puolustuslinjoille tukikohdan taakse. Komppanian päällikkö, luutnantti Kuparinen haavoittui ja hänen seuraajakseen pataljoonan komentaja määräsi kapteeni Caj Toferin.

Kello 8.30 sai reservissä oleva 11. komppania sanan, että vihollinen oli ottanut Sevastopolin ja että sen oli lähetettävä yksi joukkue vastaiskuun.

JR 7:n etelälohkolla olevan Sevastopolin tukikohdan seutu



Luutnantti Erkki Räisänen valokuvattuna juuri ennen viimeistä taisteluaan



Luutnantti Vigren uskoi tehtävän kokeneimmalle joukkueenjohtajalleen, luutnantti Erkki Räisäselle. Kun ensimmäinen vastaisku ei onnistunut, alkoi uusi hyökkäys kello 11.10 tykistö- ja kranaatinheitintulen tukemana.

Lähdettäessä suorittamaan vastaiskua ilmoittautui alikersantti Tuomo Gerdt mukaan vapaaehtoisena. Yhdessä vänrikki Lötjösen joukkueen kanssa hän eteni improvisoimansa iskuryhmän kanssa etumaisena, tuhosi konepistoolilla ja käsikranaateilla toistakymmentä vihollista ja otti Sevastopolin kärkeen ehdittyään viisi vankia uhkaamalla vihollista tyhjäksi ammutulla konepistoolilla. Katkerinta kamppailua käytiin kuitenkin pian tukikohdan asuntokorsulla, minne Gerdt syöksyi jälleen ensimmäisenä. Vänrikki Halosen miehet riensivät tykkiasemaan, joka vallattiin äkkiryynnäköllä korpraali Heikki Kärpäsén puhdistuessa yksin noin 50 metriä taisteluhautaa. Neljä vankia otettiin. Luutnantti Räisäsén joukkue taas hyökkäsi etelästä ja vyörytti taisteluhautaa, kunnes koko tukikohta oli kello 14.30 mennessä selvä. Tapansa mukaan luutnantti Räisäsén oli joukkueensa kärkimiehenä.

Kello 18.35 vihollinen valtasi uudelleen tukikohta Sevastopolin, mistä käytiin vaihtelevalla menestyksellä taisteluja koko illan. Mutta vihollinen istui lujasti Sevastopolissa vielä puolen yön maissa. Suunnitellessaan uutta hyökkäystä tapansa mukaan taisteluhaudasta käsin kapteeni Toffer haavoittui kuolettavasti. Kranaattitulesta ja vihollisen konekiväärien sarjoista huolimatta alikersantti Gerdt kantoi pidetyn esimiehensä korsun suojaan. Tofferin seuraajaksi määräsi pataljoonan komentaja luutnantti Vigrenin. Nyt hälytettiin luutnantti Räisäsén joukkue uudelleen apuun. Hänen oli hyökättävä tykistö- ja kranaatinheitinkeskityksen jälkeen etelästä, räjäytettävä korsu ja vedettävä vihollisen huomio pois pohjoisrinteestä, missä vänrikki Taipaleen ja vänrikki Tikkanien osastot ja jälleen vapaaehtoisesti paikalle jäänyt alikersantti Gerdt iskuryhmänsä kanssa valmistautuivat antamaan yllättävän iskun.

Sevastopolin toinen takaisinvaltaus tiistain vastaisena sateisena yönä oli oikein jyrhommaa, jossa

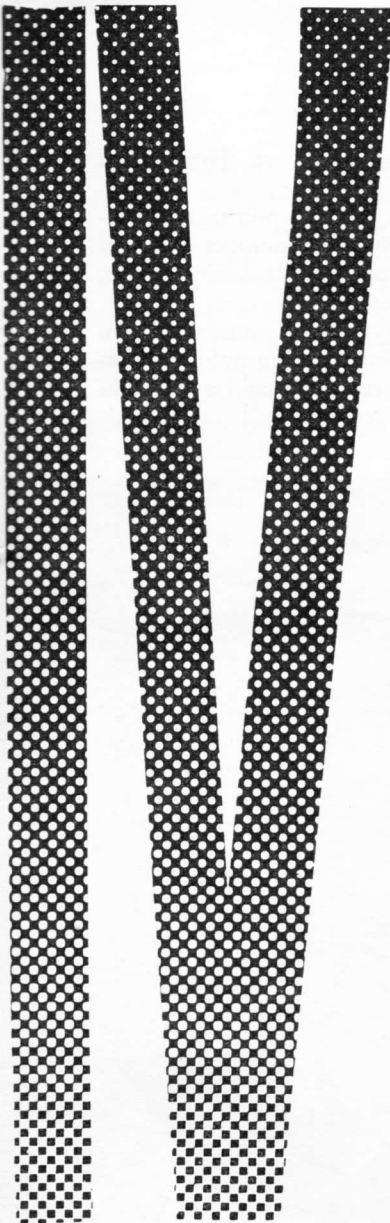
vain käsikranaatit ja konepistoolit puhuivat kranaattitulen lomassa. Tehtävä oli äärimmäisen vaikea. Taisteluhaudat olivat täpötäynnä vihollisia, korsun katolta ampui pikakivääri, sen molemmilta puolilta konepistoolit, ja Räisäsellä itsellään oli jäljellä kahdeksan päivän työstä uupunutta miestä. Kersantti Peippo, alikersantti Makkonen, sotamies Lemettinen ja pari muuta jäljessään Räisäsén vyörytti taisteluhautaa, hyökkäsi korsulle, tuhosi sen sekä kuusi vihollista kasapanoksella. Saavutettuaan tavoitteensa hän lähetti ilmoituksen, että tehtävä oli tullut suoritetuksi. Miltei samalla hetkellä avasi väijyksissä ollut vihollinen tykkimontun suulta konepistoolitulen, ja luutnantti Räisäsén kaatui pää luotisuihkun lävistämänä. Luutnantti Vigren määräsi vänrikki Taipaleen ottamaan Räisäsén joukkueen komentoonsa. Vänrikki Taipale miehineen raivasi tiensä ankarassa käsikähmässä aina panssarintorjuntatykin suoja-asemaan saakka, minne Tikkanien ja Gerdtin miehet saapuivat hurjien taistelujen jälkeen samanaikaisesti. Alikersantti Gerdt, joka oli kello 11:n vastaiskun onnekas iskuryhmän johtaja, haavoittui. Toiset jatkoivat viimeisen taisteluhautapätkän vyörytystä tykistön ampuessa sulku tukikohdan eteen. Kello 7.45 oli Sevastopolin tukikohta jälleen omien hallussa. Kuusi vankia saatiin.

Sevastopolin tukikohdan valtausyritykseen, joka lienee kovimpia taisteluja, mitä Karjalan kannaksella asemasodan aikana käytiin, osallistui vankitie-tojen mukaan vihollisen puolella ensi portaassa valiojoukkoja mm JR 8:sta, JR 9:stä ja Sertolovan aliupseerikoulusta kaiken kaikkiaan kuutisensataa miestä sekä tykistöä ainakin 14 patteria sekä 5 erillisenä toimivaa tykkiä. Vihollisen ammuskulutus oli yli 15.000 kranaattia. Etelälohkon miehittäneen meikäläisen III/JR 7:n lisäksi osallistui taisteluun suomalaisten puolella JR 7:n jääkäri- ja pioneeri-joukkueet, JR 7:n krh.komppania ja tykistöä I/KTR 15, III/KTR 10 ja Rask.Psto 27. Omat menetyksemme olivat 88 miestä haavoittuneina ja kaatuneina. Vihollinen menetti yksistään kaatuneina 220 miestä ja kaikkiaan saatiin 15 vankia. Kaatuneiden joukossa oli yksi nainen.

Sevastopolin taistelut ovat tauonneet.

Kuva otettu 21.7.1942





■ Talvisodan puhjetessa 30. 11. 1939 hyökkäsivät venäläiset Laatokan Karjalaan kaikkia valtakunnan rajan yli johtavia teitä pitkin. Rajan pinnasta lähtien ryhtyivät suojajoukot viivytystaisteluun vetäytyen ennen osittain valmistettuun päävastarintasemaan Kitilän-Syskyjärven-Varpajärven-Saarijärven-Kollaanjoen tasalle ja miehittivät tämän aseman yhdessä taaempana olevien joukkojen kanssa joulukuun 10. päivän tienoilla.

Alun perin oli IV AK:n johto ennen tehdyn suunnitelman mukaisesti odottanut tilaisuutta vastahyökkäykseen tuhotakseen maahan tunkeutuneet vihollisvoimat. Tässä mielessä oli jo joulukuun 12. päivänä suunnattu saarrosta isku ns. Siirantien suunnassa Uomaan kautta edenneen venäläisen 18.D:n oikeaan sivustaan. Kun tämä yritys mm. maastovaikeuksien ja kelirikon takia epäonnistui, uhkasi tilanne Syskyjärvellä muuttua kestävämmäksi. Se pyrittiin nyt vakaannuttamaan 16. 12. aloitetulla hyökkäyksellä, joka suunnattiin osittain Syskyjärven itäpuolelta Ruhtinaanmäkeä kohti ja osittain Syskyjärveltä Mitroon johtavan maantien suunnassa etelään. Jossain määrin tämä hyökkäys helpotti Syskyjärveä vastaan kohdistunutta painetta, mutta mitään ratkaisua ei saatu aikaan. Jäipä tärkeä Ruhtinaanmäen maastokin vielä vihollisen haltuun. Uudet ponnistelut sen valtaamiseksi alkoivat joulukuun 26. päivänä.

IV AK:n sotatoimia on Talvisodan tähän vaiheeseen saakka selostettu lehtemme n:oissa 2 ja 3/1957 sekä 1, 2, 3, 4, 6-7, 8 ja 11-12/1958.

Reino Kalervo

IV ARMEIJAKUNNAN VAIHEITA TALVISODASSA

Ratkaisevan vastahyökkäyksen suuntaa Laatokan rannikolle pysäytetyn vihollisen lyömiseksi etsitään.

OLI PÄÄSTY joulukuun, ja lumisateet olivat muodostuneet jokapäiväisiksi. Lunta oli jo 40—50 cm, ja yhäi syvenevä hanki teki hiihtotaidottomalle vastustajalle ja sen teihin sidotulle sotakalustolle liikkumisen rajoitetuksi ja hyvin työlääksi. Haitallisesti vaikutti lisääntyvä lumikerros myös venäläisten huoltoon, joka tapahtui autoilla pitkien taipa- leiden takaa, Muurmannin radalta saakka. Yhä selvemmin havaittiin, että vihollisen toiminta muuttui sitä passiivisemmäksi mitä pitemmälle aika kului. Talvi alkoi toden teolla vaikuttaa omine tekijöineen Laatokan Karjalassa.

Kun IV armeijakunta oli joulukuun 19. päivänä siirtynyt puolustukseen, oli myös selvää, että ainakin 8—9 päivän lepo oli joukoille välttämätön en-

nen kuin ne jälleen temmattaisiin hyökkäykseen. Armeijakunnan olikin siirryttävä hyökkäykseen niin pian kuin se suinkin kävi päinsä. Hyökkäys oli ainoa keino, millä Laatokan Karjala voitiin säilyttää omassa hallussa. Ei ollut ajateltavissa, että heikko armeijakunta pystyisi yksinomaan puolustustaistelua käymällä ajan mittaan torjumaan alati kasvavien vihollisvoimien rynnistyksyet. Hyökkäyksen merkitys tällä sotänäyttämöllä oli oivallettu jo vuosia ennen sodan syttymistä. Kun silloin oli tarkoin punnittu suomalaisten joukkojen toimintamahdollisuuksia erilaisissa tilanteissa, oli myös suunniteltu myöhemmin rakennetun IV AK:n puolustusasema n:o 1:n kulku. Asema oli ehdoin tahdoin rakennettu pussin tapaiseksi tarkoituksella päästä hel-

pommin suuntaamaan tuhoava isku asemaa vastaan työntyneen vastustajan sivustaan.

"Tutkielmassa IV AK:n toimintamahdollisuuksista ja keskityksestä VK 2:ssa", joka on päivätty 5.2.1937, sanotaan mm.:

"— Sitävastoin hyökkäyksellä Syskyjärven tai Varpajärven suunnalta etelää kohti olisi jo ilmeinen sivustavaikutus ja tarjoaa mahdollisuuden vihollisen päävoimien saarrostaamiseen" ja edelleen:

lyömiseksi oli armeijakunnan nyt jännitettävä kaikki voimansa.

Heti kun IV AKE:ssa alettiin pohtia toimeenpantavan ratkaisuhyökkäyksen suuntaa esiintyi kaksi toisistaan jyrkästi poikkeavaa käsityskantaa, rintamahyökkäys ja saarrostus.

Ensiksi mainitun käsityskannan omaavat, mm. IV AK:n komentaja, puolsivat melko puhdasta rintamahyökkäystä Syskyjärven länsipuolitse Lemetin



Varma ase varman käyttäjän käsissä

" — Näin ollen jää valittavaksi hyökkäyssuuntina joko Syskyjärvi—Lemetti—Koivuselkä tai Varpajärvi—Uuksu, tavoitteena kummassakin tapauksessa tie Salmi—Koirinoja. Viimemainittu suunta on suurempia tuloksia lupaava, joten sitä on käytettävä, mikäli tilanne ja voimat siihen suinkin näyttävät myöten antavan. Johtaakseen tulokseen on hyökkäys suoritettava yllättäen ja nopeasti samalla sitoen vihollisen tehokkaasti rintamassa —."

Taistelujen vähitellen tauotessa ja vihollisen ryhtyessä kaivautumaan oli IV AK:n puolustusasema n:o 1:n muodostaman pussin perällä kaksi venäläistä divisioonaa. Kitilässä 168.D ja Ruokojärvi—Ruhtinaanmäki alueella 18.D. Näiden väliin oli hyljälleen solumassa 34.Ps.Prikaati ja ikään kuin helmet nauhassa olivat selustaa varmistavat osastot Uomaan tien varteen rakentamissaan tukikohtissa. Tuntuvasti enemmän kuin kokonainen armeijakunta puristui puolustusasemaa vastaan Laatokan ja Syskyjärven välillä. — Tämän vihollisliikkeen

tiehaaraa kohti, painopiste Mitron suunnassa. Näin suoritettu hyökkäys mm. turvaisi nuo kovin arat yhteydet Syskyjärveltä Suistamolle ja Loimolaan. Hyökkäys erottaisi myös vihollisen Ruokojärvellä ja Ruhtinaanmäellä olevat voimat toisistaan, joten niiden lyöminen erillisinä kävisi mahdolliseksi. Mitä saarrostaukseen tulee olivat rintamahyökkäyksen kannattajat sitä mieltä että se, joulukuussa saatujen kokemusten mukaan, voisi johtaa pitempi-aikaisiin taisteluihin vihollisen sivustassa. Tolvajärvellä rintamahyökkäyksellä saatu voitto lienee osaltaan myös vaikuttanut rintamahyökkäyksen kannattajiin. Joka tapauksessa olivat niin hyvin kenraalimajuri Talvela kuin eversti Pajarikin käyneet IV AKE:ssa ja näistä asioista oli silloin laajalti keskusteltu.

Toinen, pääasiassa armeijakunnan operatiivisen osaston käsityskanta edusti puhdasta saarrostusoperaatiota, se tyytyi Syskyjärven—Ruhtinaanmäen suunnassa ainoastaan sitovaan toimintaan. Vedot-

tiin siihen, että oli olemassa suorastaan ainutlaatuinen mahdollisuus Syskyjärven itäpuolitse aloitettavalla ja pohjoisesta etelään suunnattavalla hyökkäyksellä päästä vaikuttamaan vihollisen heikoimpiin kohtiin ja samalla eristää se yhteyksistään itään. Tällaisen hyökkäyksen torjuminen oli myös viholliselle monin verroin vaikeampaa kuin rintamahyökkäyksen ollessa kyseessä. Syskyjärvellä käydyt taistelut olivat osoittaneet, miten helposti vihollinen autokuljetuksin pystyi heittämään apuvoimia Kitilästä Ruhtinaanmäelle. Muutenkaan ei rintamahyökkäys saarrosten kannattajien mielestä voinut tulla kysymykseen, koska vihollinen oli ehtinyt kaivautua ja muutenkin lujittaa puolustustaan vahvan lumen peitossa olevassa maastossa. Kevyellä tykistöllähän ei nimenomaan paksussa hangeissa ollut mainittavampaa tehoa ja raskasta tykistöä ei armeijakunnalla ollut. Parhaimmassakin tapauksessa muodostuisi hyökkäys varustettuja aseimia vastaan hyvin veriseksi eikä menestys sittenkään ollut varma. Kyllähän Tolvajärvellä rintamahyökkäys oli tuonut voiton, mutta siellä ei vastustaja ollut vielä ehtinyt kaivautua, ja sittenkin olivat omat menetykset olleet erittäin raskaat.

Oli vain yksi seikka, jossa molempien käsityskantojen puoltajat olivat yksimielisiä. Päähyökkäykseen liittyen oli Uomaan tie katkaistava riittävän pitkältä alueelta ja tällä tavoin estettävä vihollisen uusien apuvoimien sotkeutuminen taisteluun.

Joulukuun 22. päivänä suoritti operatiivisen osaston päällikkö, everstiluutnantti E. Kuussaari, perusteellisen tilanteenarvostelun, jonka hän toi esiin laatimassaan promemoriassa. Tässä hän korosti kaikista edullisimmaksi saarrostavaa hyökkäystä Syskyjärven eteläpuoliselta korpialueelta molempien Lemettien suuntaan samalla kun vihollisen huollon vaikeuttamiseksi Lemetin—Uomaan tie katkaistaisiin. Hyökkäyksen kaukaisena operatiivisena tavoitteena olisi Koirinojan kylä Laatokan rannalla.

Armeijakunnan komentaja, kenraalimajuri Hägglund asettui kuitenkin suurin piirtein kannattamaan rintamahyökkäystä ja teki päätöksensä joulukuun 22. päivän iltana. Sen mukaan tuli ratkaisuhyökkäyksen alkaa joulukuun 26. päivänä, jolloin Siirantien suunnassa ja Polvijärvi—Saarijärvi kannaksella olevat voimat, suoraan hänen johdossaan, lähtisivät liikkeelle katkaistakseen Uomaan tien koko Lavajärvien ja Uomaan väliseltä osaltaan. Samaan aikaan näiden sivuhyökkäysryhmien kanssa aloittaisi hyökkäyksensä myös Taisteluosasto Oinas ainakin kahdella etulinjan pataljoonallaan. Se valtaisi Ruhtinaanmäen ja jatkaisi sitten maantien itäpuolitse Mitroa kohti, jossa se alistettaisiin päähyökkäysryhmän komentajalle.

Oli laskettu, että sivuhyökkäysryhmien eteneminen alkaisi vaikuttaa parin vuorokauden kuluttua eli 28.12. Tällöin lähtisi liikkeelle eversti Hannukselan johtama päähyökkäysryhmä. Siihen kuuluivat: — JR 39 (p. II P), komentajana eversti Autti, — I/JR 37 (kapteeni Kivilahti) — Kev.Os. 13 (ratsumestari Molander) — I/KTR 13 (kapteeni Alm) ja III/KTR 13 (majuri Väinämö).

Sivuhyökkäysryhmät lähtevät liikkeelle

1. Hyökkäys Uomaalle

Kauimpana idässä, Polvijärvi—Saarijärvi kannaksella oli majuri Valkaman taisteluosasto "Tiikeri" vahvennetun pataljoonan suuruisena. Sen hyökkäysaikaa oli siirretty vuorokaudella niin, että liikkeellelähtö tapahtui vasta aamun koittaessa joulukuun 27. päivänä. Taisteluosaston tuli vallata Uomaan kylä ja ottaa haltuunsa Sääksjärven eteläranta, jolloin vihollisen yhteydet Känäselkään olisivat poikki. (Piiros 1).

Kahtena portaana etenevä taisteluosasto sai kesketuksen viholliseen jo aamulla ja siitä lähtien jatkui kahakointi etelää kohti vetäytyvien vihollisosastojen kanssa. Uomaan kylän pohjoisreuna saavutettiin puolen päivän maissa, mutta kylästä siihen suunnattu voimakas tuli pysäytti hyökkäyksen toistaiseksi.

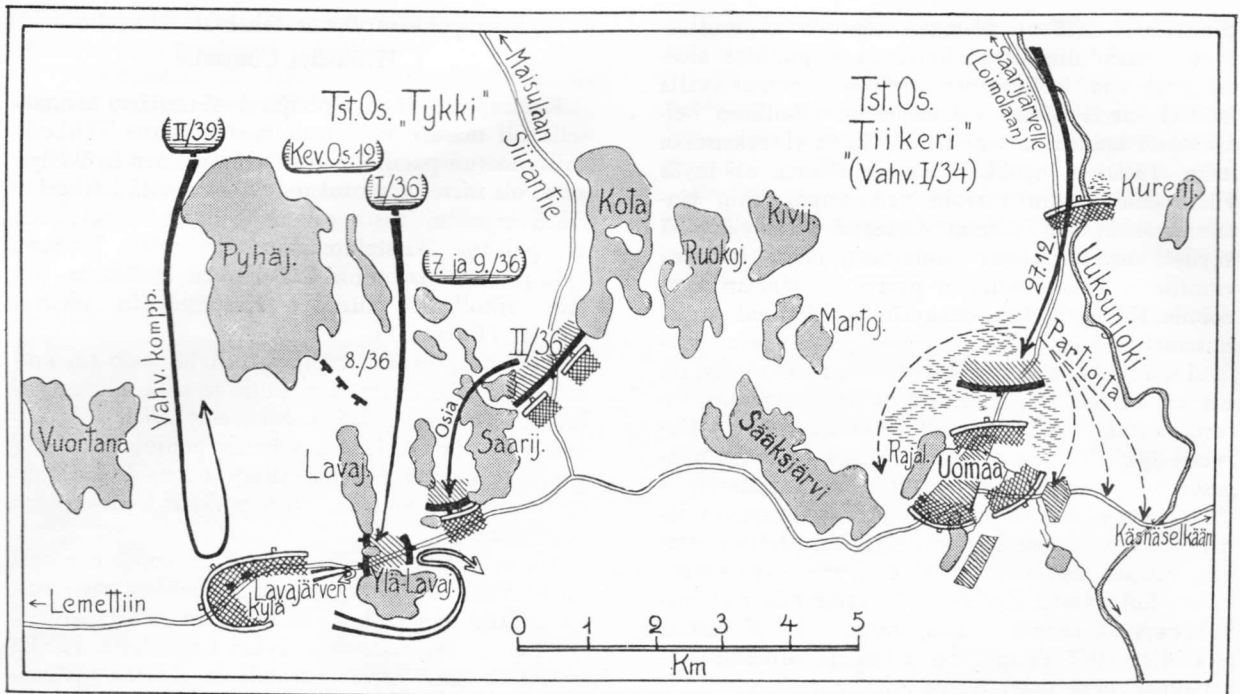
Majuri Valkama havaitsi, että jos kohta itse kylä oli vahvasti miehitetty, olivat sen molemmat sivustat suhteellisen heikot. Niinpä hän jo iltapäivällä lähetti osaston maantielle kylän itäpuolella. Perille tullessaan tämä tapasi parhaillaan länteen matkavan noin 50 autoa käsittävän kolonnan ja kävi siekailematta sen kimppuun välittämättä siitä, että autot olivat tupaten täynnä miehiä. Osa kolonnasta pysäytettiin ja tuhottiin, mutta pääosa pääsi jatkamaan matkaansa.

Illan ja yön aikana järjestettiin kylän pohjoisreunan puolustusta, mutta heti kun päivä alkoi sarastaa lähtivät partiot taas liikkeelle vihollisen liikennettä häiritsemään. Eräs näistä tunkeutui maantielle aivan Uomaan kylän välittömässä läheisyydessä, sen itäreunassa virtaavalla Uomasojalla, tuhosi räjäyttämällä ja polttamalla maantiesillan sekä sattumalta paikalle osuneet neljä kuorma-autoa, yhden panssarivaunun ja yhden henkilöauton. Illalla poltettiin kylän länsipuolella olevat rajavartioston kasarmirakennukset.

Ainakin pataljoonan verran arvioitiin kylässä majailevan vihollisia, ja kun näiden tukena oli melkoinen tykistö sekä lukuisia panssarivaunuja, ei heikko taisteluosasto voinut yrittääkään Uomaan valtaamista. Itse asiassa ei majuri Valkamalla ollut käytettäväänään muuta kuin I/JR 34 ja yksi eskadroona Kev.Os. 12:sta, ja niinpä hän kohdistikin koko huomionsa liikenteen häiritsemiseen ja onnistui tässä erinomaisesti.

2. Hyökkäys Siiran tienhaaraan

Jouluaattona oli JR 36:n komentajaksi määrätty eversti E. Weiho, joka komentopaikkaansa saavuttuaan ryhtyi aikaa hukkaamatta järjestämään hyökkäystä Siiran tien suunnalta Uomaan tielle. Hänen johtamaansa Taisteluosasto "Tykkiin" kuuluivat JR 36:n lisäksi II/JR 39 ja Kev.Os. 12. Pitkälliset marssit ja taistelut olivat pahoin uuvuttaneet joukkoja, joiden taisteluinto ei vaikuttanut kehuttavalta. Henki oli äskeisten tuloksettomien hyökkäysten johdosta huonontunut. Silloin sattui tapaus, joka yhdellä kertaa kohotti sen taas entiselle tasolle. (Piiros 1).



Piirros 1.

IV armeijakunnan sotatoimet Siirantien ja Uomaan suunnissa joulukuulla 1939

Matkallaan Taisteluosasto Tykin lohkolle oli II/JR 39, jonka komentajaksi oli Syskyjärven taistelun jälkeen määrätty kapteeni M. Helle, 26.12. myöhään illalla leiriytyessä Pyhäjärven pohjoispuolelle. Ainoastaan sen 4. komppania oli ehtinyt saapua majoituspaikalle, kun vihollinen yllättäen hyökkäsi komppanian kimppuun. Vaikka miehet olivat parhaillaan leiriytymispuuhissa sai komppanianpäällikkö, vänrikki J. Malmivaara ripeällä toiminnallaan heitetyksi ensimmäiset hyökkääjät nurin niskoin takaisin, jolla välin pataljoonan pääosat ehtivät paikalle. Ne kävivät suoraa päätä vastaiskuun ja huomattava osa päälle käyneestä vihollisjoukosta tuhottiin käsikähmässä. Taistelun päätyttyä huomattiin, että 4.K oli pimeässä ryhtynyt leiriytymään vain noin 50 metrin päähän vihollisesta, joka käsitti yhden pataljoonan JR 97:stä, yhden pataljoonan JR 402:sta ja niiden mukana olevan 56.Er.Tied.P:n. Tämä osasto oli lähetetty Pyhäjärven—Kotajärven kannaksen kautta pyrkimään yhteyteen Kollaalla taistelevan 56. divisioonan kanssa.

Täydellisessä pimeydessä oli II/JR 39 ripeän ja häikäilemättömän toimintansa ansiosta saavuttanut merkittävän voiton. Ei ainoastaan selustaan pyrkinyttä vihollisosastoa tehty vaarattomaksi, vaan voitto oli omiaan elähdyttämään taisteluhengeä koko Taisteluosasto Tykissä, ehkäpä koko 13. divisioonassa, jonka keskuuteen tieto yöllisestä taistelusta kulovalkean tavoin levisi.

Vuorokaudella oli Taisteluosasto Tykin liikkeellelähtö viivästynyt, sillä vasta 27.12. se aloitti useampana rivistönä etenemisen Uomaan tietä kohti. Vastarintaa tehden väistyi vihollinen askel askeleelta, ja illan tullessa oli päästy tien reunaan. Yöllä ei eversti Weijo katsonut voivansa hyökkäystä jatkaa, vaan veti pataljoonansa lepoon puolisen kilometriä taemmas. Mutta heti kun päivä

alkoi valjeta, lähdettiin uudelleen liikkeelle. Kiiwaasti taistellen tunkeuduttiin yhä lähemmäs, kunnes I/JR 36 vihdoin onnistui pääsemään tien yli Lavajärvien kannaksen luona. Pataljoona kaivautui heti saavuttamaansa maastoon, muodosti rintaman sekä länteen että itään ja piti toistaiseksi asemansa vihollisen epätoivoisista painostusyrityksistä huolimatta. — Uomaan tie oli katkaistu, vaikkakaan ei niin pitkälti kuin tarkoitus alun perin oli, mutta poikki se nyt joka tapauksessa oli. Päähyökkäysryhmä voi lähteä liikkeelle.

Päähyökkäysryhmä hakee ratkaisua

Kohta Syskyjärven taistelun tauottua ryhmitettiin päähyökkäysryhmään kuuluva Taisteluosasto Autti, uudelta nimeltään "Lohikäärme", Sulkulammen luoteispuolelle. Yhdessä jo paikalla olevien Taisteluosasto Oinaan joukkojen kanssa piti sen odottaa sivuhyökkäysryhmän toiminnan tuloksia lähteäkseen sitten liikkeelle. Laskelmien mukaan se tapahtuisi 26.12. (Piirros 2).

Olosuhteiden pakosta hyökkäys oli Ryhmä Oinaan osalta pikemminkin väkivaltaista tiedustelua, mutta tiedot, jotka sen avulla saatiin, olivat arvokkaita. Vihollisrintama todettiin aukottomaksi Syskyjärven maantiestä Syskyjärvenjokeen saakka. Siitä länteenkin oli kenttävarustuksia, joskaan ei aivan yhtä tiheässä ja Ruokojärven itäpuolelle oli rakennettu sulkuasema. Hyvin jyrätyt tiet mahdollistivat panssarien liikkumisen pääsuunnissa. — Tällaiselle viholliselle ei Ryhmä Oinas yksin voinut mitään, mutta juuri sitä silmälläpitäen olikin Lohikäärme tuotu Syskyjärven itäpuolelta paikalle. Sen oli hyökkäyttävä tielle Ruokojärvi—Ruhtinaanmäki sekä jatkettava pääosin maantien länsipuolitse Mitroon.

Lohikäärmeen etenemisen alkaessa I/JR 39 suunnattiin Karjamökki—Tuukkajänmäkeä kohti ja

III/JR 39 Aholaan. Ryhmän kolmas pataljoona, I/JR 37, jäi aluksi reserviin.

Arvaamattoman pian saatiin kosketus viholliseen, joka viivyttyä vetäytyi etelään, ja pilvinen yö alkoi jo valjeta, kun pataljoonat 29.12. aamulla lähestyivät Ruokojärven—Ruhtinaanmäen tietä. Aikaisemmin tavatut viivytysoasastot olivat nyttemmin häipyneet, ei kuulunut laukaustakaan. Jännitys laukesi kuitenkin noin 300 m:n päässä tiestä vihollisen etuvartioiden avatessa tulen. Niiden asemat otettiin rynnäköllä, sitten hyökkäys hetkeksi keskeytettiin tykistövalmistelua varten, ja sen päätyttyä syöksyttiin taas eteenpäin. Mutta valmistelu ei ollutkaan lamauttanut vastustajaa, kaikkien aseiden tuli löi hyökkääviä joukkoja vastaan ja pakotti painautumaan maahan. Karjamökin luona oleva komppania pääsi maantien ojaan, näki jo mökkiaukean ja sen takana olevat varustetut asemat, kun panssarit tulivat kohti, ajoivat pitkin tietä ja alkoivat ampuu ojassa makaavia miehiä. Oli pakko vetäytyä!

Tuukkajänmäen luona oli hyökkäys pysähtynyt jo kauempana tiestä lujasti miehitetyn kukkulan edustalle, mutta rynnäköllä se täälläkin saatiin taas käyntiin. Joskin miehiä kaatui eteenpäin rynnistetäessä niin lopulta suomalainen sisu voitti lukumääräisen ylivoiman ja kukkula otettiin.

Tällä välin murtautui vihollinen Tsupuojan korvessa hyökkäysryhmittymyksen läpi. Eteneminen pysähtyi, oli haalittava apua murtokohtaan. Ensimmäisenä ehätti hätään I/JR 39:n hiihtojoukkue, myöhemmin osia III/JR 39:stä ja kriisi saatiin vältettyksi joskin melkoisin menetyksin. Mutta hyökkäys oli nyt auttamattomasti juuttunut kiinni.

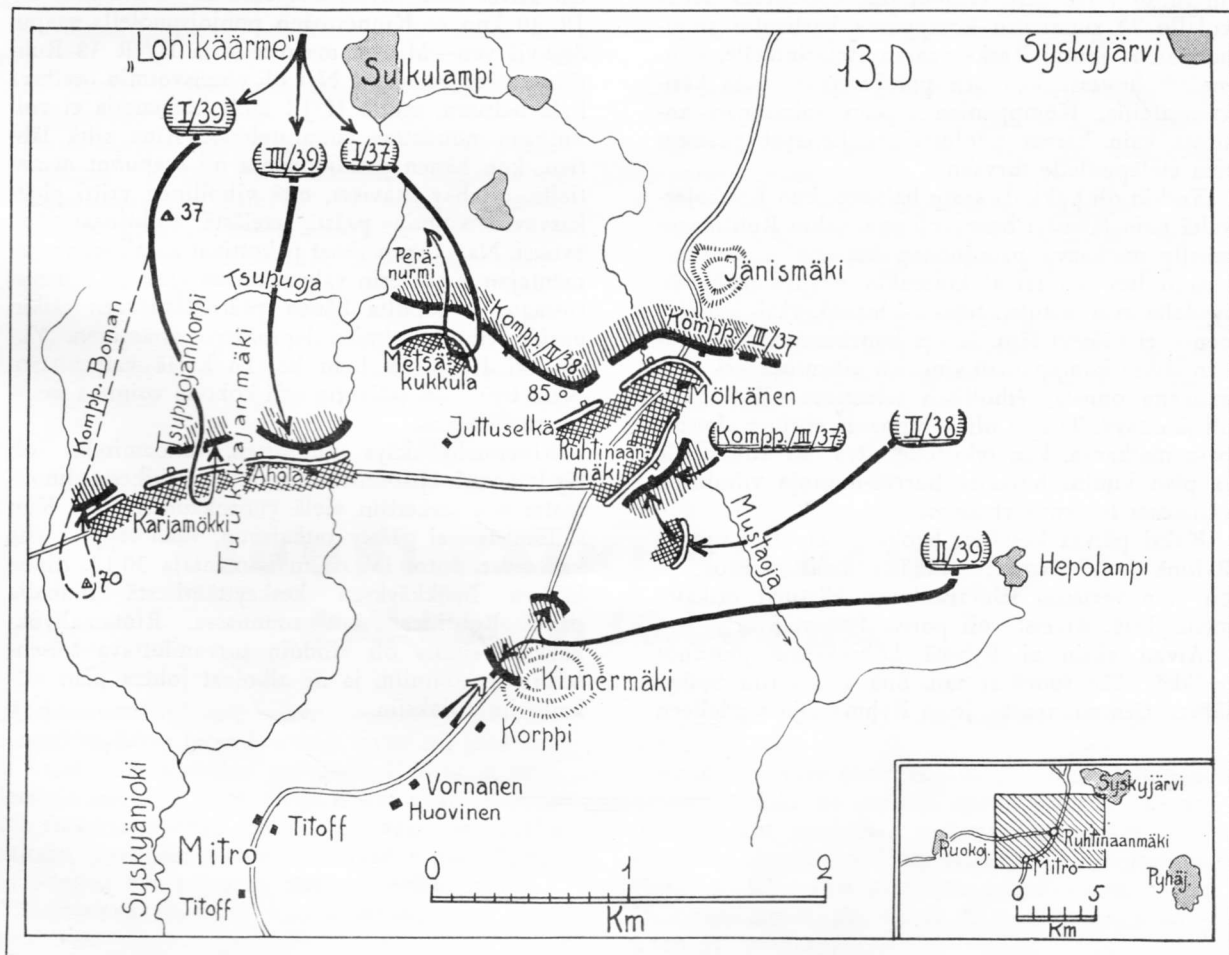
Saadakseen sen uudelleen käyntiin heitti eversti Autti I/JR 39:n Juttuselkään. Siitäkään ei ollut apua, päinvastoin koettiin Juttuselässä vastoinkäymien, jonka vaikutuksesta pataljoona osittain paonomaaisesti vetäytyi Sulkulammen länsipuolelle saakka.

Ryhmän oikeaa sivustaa varmistavalle Komppania Bomanille oli onnetar suopeampi. Lohikäärmeen ainoana yksikkönä se pääsi tien yli ja saapui kukkulalle 70. Kaivautuneena se jäi odottamaan päävoimien tuloa jatkaakseen taas edelleen. Mutta päävoimat eivät tulleet, ne eivät päässeet tien yli, kun murhaava tuli oli kaikkialla vastassa. Asema kukkulalla kävi arveluttavaksi panssarien parveillessa tiellä ja uhatessa eristää komppanian omistaan. Komppania Boman vetäytyi takaisin.

Kun Taisteluosasto seuraavana aamuna uudelleen lähti liikkeelle, se törmäsi heti vahvoihin vi-

Piirros 2.

IV armeijakunnan rintamahyökkäykset Syskyjärven länsipuolella joulukuun lopulla 1939





Vitjasta palattua

hollisvoimiin, jotka niin ikään olivat valmistautuneet etenemään. Kaksi hyökkäysryhmitystä iski vastakkain kiivaassa lähitaistelussa. Vähitellen sai Lohikäärme yliotteen, mutta maantien hyökkäys nytkin kilpistyi. Kootuin voimin pyrkivät I/JR 39 ja I/JR 37 kyllä tien yli, mutta kun kaksi yritystä oli tullut torjutuksi, taistelu piti keskeyttää. Kukulalle 70 suunnattu komppania harhautui suunnastaan ja joutui Ruskeavaaran etelärinteelle. Pehmeässä lumessa kahlaten puhdistettiin mäki käsikranaateilla. Komppanian ripeän toiminnan ansiosta vain harvat puolustajista lienevät päässeet tien eteläpuolelle turvaan.

Tuskin oli kukkula saatu haltuun, kun Ruokojärveltä päin lähestyi hevoskolonna, jokin Ruhtinaanmäelle matkaava pataljoonan kuormasto. Ruskeavaaran luo sen taival kuitenkin päättyi. Lähietäisyydeltä avatun tulen teho oli hirveä, yksikään ajoneuvo ei päässyt läpi. Mutta kuormaston yllättäminen jäikin komppanian ainoaksi saavutukseksi, sillä kaukana omista, vihollisen selustassa oleva mäki oli jätettävä. Tuskin oli komppania ehtinyt aloittaa paluumatkansa, kun tykistökeskitys iski kukkulalle ja pian kuului huikeita hurraa-huutoja vihollisen vallatessa tyhjennetyt asemat.

Kaksi päivää kestänyt hyökkäys ei ollut tuonut Ryhmä Lohikäärmeelle mitään maastovoittoa, se oli vain verisissä lähitaisteluissa kärsinyt raskaita menetyksiä. Riveistä oli poissa 195 miestä!

Aivan yksin ei Ryhmä Lohikäärme joutunut hyökkäystään suorittamaan. Sitä avustettiin Syskyjärven tien suunnasta, jossa Ryhmä Oinas edelleen

ponnisteli eteenpäin, sekä idästä, Hepolammen seudulta käsin.

Joulukuun 28. päivän kuluessa oli Hepolammen tienoilla ryhmitetty kaksi pataljoonaa, II/JR 38 ja II/JR 39, joiden piti pohjoisesta ja idästä tunkeutua Ruhtinaanmäelle. Reippaasti etenevät pataljoonat saivat pian tiiviin kosketuksen viholliseen, II/JR 39 kun se Kinnermäen pohjoispuolella saapui Syskyjärven—Mitron maantielle ja II/JR 38 Ruhtinaanmäen reunassa. Nyt oli yhteisvoimin otettava kylä haltuun, mutta II/JR 39:n komentaja ei voinutkaan noudattaa suunnitelmaa. Aina siitä lähtien, kun hänen pataljoonansa oli saapunut maantielle, oli havaittavissa, että vihollinen yritti yhäi kasvavin voimin päästä etelästä Ruhtinaanmäen avuksi. Nämä apuvoimat pakottivat pataljoonan komentajan vähin erin vahvistamaan eteläistä varmistustaan, ja lopulta hänen päätehtäväkseen jäikin uusien vihollisvoimien läpipääsyn estäminen. Yksin oli II/JR 38 liian heikko kylää valtaamaan. Näin hyökkäys täälläkin sulki kokoon voimien puutteessa.

Rintamahyökkäys vihollisen tuhoamiseksi oli täydellisesti epäonnistunut, mutta kaikesta huolimatta sitä jatkettiin vielä vuorokauden ajan. Kun tällöinkään ei päästy ratkaisuun, vaan tappiot yhä kasvoivat, antoi IV AK:n komentaja 30.12. illalla käskyn hyökkäyksen keskeyttämisestä muualla paitsi Ruhtinaanmäen suunnassa. Rintamahyökkäyksen sijasta oli vihdoin turvaututtava toisenlaisiin sotatoimiin, ja ne alkoivat johtaa pian ratkaiseviin tuloksiin.

SUURI KIRJOITUSKILPAILU

”Unohtumaton sotakokemukseni”

PALKINTOINA 100.000 MK

Pelastaakseen sen, mitä pelastettavissa on, julistaa lehtemme nyt kolmannen sotakokemuksia koskevan kirjoituskilpailun. Aikaisemmat kilpailumme antoivat soturiemme innostuksen ansiosta arvokkaita tuloksia, mutta koska jo nyt on todettavissa, että lehtemme tulee ensi vuodeksi saamaan huomattavan määrän uusia lukijoita ja ystäviä, on asiallista järjestää uusi kirjoituskilpailu, jonka ensisijaisena tarkoituksena on edelleenkin saada talletetuksi mahdollisimman paljon historiankirjoitusta varten tärkeitä muistelmia.

I palkinto	40.000 mk
II ”	25.000 ”
III ”	15.000 ”
4 palkintoa, kukin	5.000 ”

Rahapalkintoina jaetaan siis yhteensä 100.000 mk. Rahapalkintojen lisäksi jaetaan lohdutuspalkintoina vielä 15 lehtemme v:n 1959 vuosikertaa hyväksytyille, mutta ilman rahapalkintoa jääneille kirjoittajille.

Palkintojen lisäksi maksetaan julkaistuista kirjoituksista tavanomainen kirjoituspalkkio.

Kirjoituskilpailussa noudatetaan seuraavia ohjeita:

1. Kuvattujen tapahtumien tulee ehdottomasti olla tosiasioihin perustuvia.
2. Kirjoituksesta tulee ilmetä tapahtuma-aika mieluummin päivän tarkkuudella, paikkakunta, joukko-osasto (yksikkö). Mainittakoon siinä mahdollisuuksien mukaan myöskin tapahtumiin ratkaisevasti vaikuttaneiden henkilöiden nimet.
3. Kirjoitusten sopivin pituus on noin 1.500—3.000 sanaa, eli 2—4 lehtemme sivua. Kirjoittakaa vain yhdelle puolelle paperia.
4. Kirjoitukset pyydetään merkitsemään nimimerkillä. Oikea nimi, sodanaikainen ja nykyinen

sotilarvo, nykyinen siviiliarvo sekä tarkka osoite liitetään suljetussa kuoressa kirjoituksen mukaan.

5. Kilpailuun voi sama henkilö lähettää useammankin kirjoituksen.
6. Tapahtumiin liittyvät valokuvat ovat erittäin tervetulleita. Niiden julkaisemisesta suoritetaan korvaus.
7. Kilpailuun osallistuvien kirjoitusten tulee olla postitettu toimitukselle, osoite: Helsinki, Simonkatu 12 A 4, viimeistään 15.2.1959. Kilpailun tulos julkaistaan lehtemme huhtikuun numerossa.
8. Palkitsemattomat kirjoitukset säilytetään lehden toimituksessa myöhempää julkaisemista varten, ellei kirjoittaja nimenomaan halua kirjoituksensa palauttamista.
9. Kilpailun arvostelulautakuntaan kuuluvat lehtemme toimituskunnan lisäksi toimittajat Heikki Marttila (Arijoutsu) ja Pekka Tiilikainen.
”Kansa Taisteli — miehet kertovat” toivoo kirjoituskilpailuunsa jälleen runsasta osanottoa, onhan aiheen valinta vapaa ja tapahtumia runsain mitoin kuvattaviksi.

SUURI KASKUKILPAILU

Palkintoina 50.000 mk

Sodissamme kukoisti kaiken vakavuuden keskellä monesti myöskin terve ja reipas huumori, joka auttoi kestäämään lujissakin paikoissa. Kaskut ja jutut kiersivät miehestä mieheen ja elivät yhäti huvittavina entisten soturien keskuudessa valaisten omalta osaltaan sota-ajan ja rintamaelämän oloja. Toimintus odottaa nyt saavansa niitä paperille pantuina. Siinä mielessä on tämä toinen kilpailumme julistettu.

I palkinto 20.000, II 10.000 ja III 5.000 sekä 15 kpl. 1.000 mk.

Kaskujen tulee ehdottomasti perustua tositahtumiin, eivätkä ne saa olla ennen yleisesti julkaituja. Kaskut merkitään nimimerkillä. Oikea nimi ja osoite liitetään mukaan suljetussa kirjekuoressa. Kaskujen tulee olla postitettu toimitukseen, osoite Helsinki, Simonkatu 12 A 4, viimeistään maaliskuun 31. p:nä 1959.

Mikko Mattila

KOHTALON SAATTO

II

Jäännökset
kerran
eletystä
elämästä



Korpraali Paavola ja sotamies Rähä olivat joutuneet Kiestingin erämaassa huhtikuun 27. p:nä 1942 saarroksiin ja käsirysyyn vihollisen kanssa sekä aloittamaan vangittuina kohtalokkaan vaelluksen itää kohden. Tästä on kuvaus lehden viime numerossa (n:o 11-12/1958) kirjoituksessa "Kohtalon saatto". Alkaneena vuonna julkaistaan näiden aseveljiemme kärsimyksentiestä jatkokuvauksia samalla otsikolla.

RÄIHÄ nukkui väsyneen syvää unta maakuopan lattialla. Hän oli hetkistä aikaisemmin kaatunut siihen kompuroidessaan kuopan aukosta sitään. Oikeastaan hän oli nukkunut jo pitkät tovit marssissaan. Vain elämän kipinä liikutteli vaivalloisesti hänen jalkojaan, eikä hän itse ollut siitä tietoinen. Sitten, kun hän pudottautui oviaukosta pimeään kuoppaan, hän kaatui suulleen ja nukkui. Tuskan vääristämä kireys oli kaikonnut likaisilta kasvoilta ja raadollinen ruumis käpristyi sitä mukaa kuin savilattian kostea kylmyys sitä värisytti. Hänen jäsenissään oli talonpoikaista perintövoimaa. Se oli kestänyt viidentoista tunnin helvetin Vienan korvessa ja totellut sumentuneiden aivojen elämäntahtoisia käskyjä. Rähä oli elänyt kahdeksantoista vuotta väkevästi juuri tätä yötä varten.

Kun Paavola pudottautui maakuoppaan, hän kaatui Rähän päälle. Siinä hän huohotti hetken tottuakseen pimeyteen. Hän tajusi olevansa velton lihakan päällä, ja hän ryömi vähän kauemmaksi. Oli saman tekevää, makasiko hän siinä tai vähän peremmällä, koska hän joka tapauksessa tunsi vain poltteen ruumiissaan. Tuskaa, joka oli vereslihalle potkitun koiran äänetöntä ulvahtelua. Hänen rauhottomat ajatuksensa ruoskivat rikki revittyä sie-lua unen ja valveen synkissä pimennoissa. Tah-tomattaan, tuskin itsekään tajuten sanojensa kanta-vuutta Paavola parahti.

— Tämä ei voi olla totta... hyvä Jumala. Ei... ei ole Jumalaa... ei täällä.

Pimeästä kuopasta kuului sekavaa nyyhkytystä. Hetken kuluttua oli hiljaista. Metsien rauha oli laskeutunut tappokukkulan yöhön. Samalle paikalle, missä suomalainen pataljoona tappeli viikon motitettuna edellisenä syksynä.

Myöhäinen ilta oli vaihtunut yöksi täsmälleen samalla tavalla, kuin se on määrätty vaihtuvaksi ajattomuuden aamusta lähtien. Se, että me ihmiset näemme siinä jotain sykähdyttävää, johtuu vain siitä, että haluamme peittää kasvomme ja vaeltaa tuntemattomana hauraan muistomme ylitse. Niin teki sotamies Rähäkin tuona yön hetkenä. Ero oli vain siinä, että hänen sydäntään kouristi kuoleman pelko. Hän vaelsi tuntonsa maisemassa lapsuusmuistojensa ylitse ja muisteli kiihkeästi, mitä hänen nuoruuden tiellään oli ollut sellaista, josta hänen pitäisi erikoisesti rukoilla anteeksiantoa. Hänen toivoton katseensa porautui yön pimeyteen löytäkseen puun, jonka juurelle hänen on polvistuttava.

Hänen käyntinsä oli toivotonta, ja nyt, kun hän oli saanut nukkua kuusi tuntia maakuopan lattialla, oli hänen raajansa kipeytyneet ja jäykistyneet entisestään. Kun hän koetti hypätä terveen jalkansa varassa, hän kaatui ja nousi yhä uudelleen kaatuakseen jälleen.

— Jumalani! En jaksa enää... ihmiset... älkää. Näettehän!

— Tavai, tavai, tavai, häytytti venäläinen vartiomies.

— Ettekö te näe... oih... en pääse. Ampukaa jo... ampukaaaaa!

Rähää ei ammuttu. Ei ollut tarkoitustakaan tehdä niin. Hänet vietiin kauempana olevaan korusuun kuulusteltavaksi.

Saatuaan tuolin istuttavaksi lämpimässä korsussa hän oli henkisesti ja ruumiillisesti raunio. Mutta elämä virisi hänen sisikunnassaan sitä mukaa kuin välitön kuolemanpelko väistyi. Hän istui tuolilla toisen pakaralihaksensa varassa. Niin oli helpompi olla.

— Olette haavoittunut?

— Olen.

Tulkkina toimiva upseeri oli asettunut kuulustelijan ja Rähän väliin niin, että hän joutui olemaan kummankin vastapäätä. Heidän edessään palava petromaksi oli suojattu pahvilla siten, että heidän kasvonsa olivat varjossa. Sen sijaan Rähä joutui istumaan vasten kirkasta valoa, joka häikäisi hänen silmiään, eikä hän nähnyt tuskin nimeksi-kään kuulustelijoittensa kasvoja. Hän liikauteli tuolillaan tavan takaa löytäkseen asennon, joka hi-venenkään lievittäisi selkään paikallistunutta särkyä.

Hetken kuluttua tulkki kääntyi Rähään päin.

— Upseeri sanoo. Riippuu kokonaan teistä itses-tänne, pääsettekö sairaalaan saamaan hyvää hoitoa. Jos vastaatte kaikkiin kysymyksiin rehellisesti ja teette selkoa rintamalla olevien suomalaisten kom-panioiden sijainnista, jotka me jo käytännöllisesti katsoen tiedämmekin, Teidät viedään junalla sairaalaan saamaan hyvää hoitoa. Meille on turha va-lehdella ja esittää vääristelyjä tietoja. Siten huononnatte vain omaa asemaanne, koska käytännöllisesti katsoen tiedämme kaiken.

Rähässä oli korkea kuume, joten sairaalaan pääsy kuulosti lupaavalta.

— Montako venäläistä sotilasta olette ampunut? kysyttiin häneltä yllättäen.

Räihä meni niin hämilleen kysymyksestä, ettei hän kyennyt vastaamaan.

— Niin. Montako meikäleistä sotilasta olette tappanut? kertasi tulkki uudelleen.

Räihä ajatteli pelon kouristaessa vatsaansa, että valhehdellako, mutta se ei usko. On kuitenkin jotakin vastattava.

— En ole voinut laskea kaatuneiden määrää. Olin pikakivääriampuja ja ammuin niin paljon kuin suinkin ehdin. Ehkä jokusiin on voinut sattuaakin.

— Se on miehen puhetta. Sodassa ammutaan, ja me tiedämme, että suomalaiset ampuvat. Osaatko kääriä tupakan?

— En ole koskaan käärinyt.

— Nyt saatte luvan opetella. Te pääsette pian sairaalaan.

Räihä yritti epätoivon vimmallalla kääriä itselleen sätkää. Siitä ei kuitenkaan tullut mitään. Hän katkaisi aina paperin. Kun yritys näytti täysin toivotomalta, hän luopui siitä.

— Ette osaa.

— En.

Tulkki kääri Räihälle tupakan.

— Teillä on toveri?

— On.

— Mikä hänen nimensä on?

— En tiedä.

— Miksi ette tiedä toverinne nimeä?

— Näin hänet eilen ensimmäisen kerran. En ole kysynyt hänen nimeään. Mistä lienee vieraista porukoista, selitti Räihä juoheasti.

— Tiedättekö hänen sotilasarvonsa?

— En.

— Tiedättekö oman nimenne?

— Räihä, Kalle.

— Miksi antauduitte vangiksi?

— Minä en ole antautunut vangiksi. Minut ammuttiin liikuntakyvyttömäksi.

— Miksi ette tullut meidän puolelle terveenä?

— Mitä sanotte sotilaistanne, jotka tulevat suomalaisten puolelle terveinä?

— Montako vuotta olette käynyt koulua?

— Kuusi vuotta.

— Osaatko lukea ja kirjoittaa?

Räihästä oli kysymys niin naurettava, ettei hän malttanut olla kysymättä:

— Edellyttääkö Neuvostoliitossa kuuden vuoden koulun käynti sitä, ettei oppilas osaa lukea ja kirjoittaa?

— Te vastaatte kysymyksiin. Muistakaa, että te olette meidän vankimme. Että me olemme jättänyt teidät henkiin, todistaa vain sitä tosiasiaa, että Neuvostoliitossa kohdellaan kaikkia ihmisiä tasavertaisesti. Meillä on lukematon määrä todistuksia siitä, miten te suomalaiset ammutte jopa haavoittuneetkin vankinne. Se ei tyydytä verenhimoanne. Te kidutatte sotilaitamme.

Kuulustelijan esittämään syytösröppyyn Räihä ei vastannut. Hän tuijotti eteensä ikään kuin olisi ollut syyllinen. Hänestä oli saman tekevää, millaiseen kurimukseen ihmiskunta oli saatettu. Hän oli osa siitä, ja hän taisteli taisteluaan itse. Kukaan ei pyytänyt hänen kärsimyksiään, eikä hän voinut niitä kenellekään tarjota. Hänen oli kärsittävä itse, koska elämä oli häntä voimakkaampi. Se, että hän oli



SÄLKOKILPI

jokaiseen lippusalkoon johon itsenäisessä Suomessa lippu kohotetaan.

Tässä kupariseoksesta valmistetussa 85 mm:n läpimittaisessa kilvessä on katkenneen miekan ja lehväsepeleen ympärillä tunnuslauseena "Uhrin ansiosta lippu liehuu". Kilven hinta on 1000 markkaa. Tulot käytetään vaikeassa asemassa olevien sotavammaisten ja heidän perheittensä huoltoon.

Salkokilpiä on saatavana osastoistamme kautta maan sekä suoraan meiltä.

SOTAINVALIDIEN VELJESLIITTO
HELSINKI, Kasarmikatu 34. Puhelin 13 003



Onnittelu

SOTAINVALIDI - ADRESSILLA

on huomaavaisuuden osoitus, joka aina muistetaan.

Adresseja saatte pankeista, osuuskassoista, kirja- ja paperikaupoista, osastoistamme kautta maan sekä suoraan meiltä.

SOTAINVALIDIEN VELJESLIITTO

Kukkarahasto

HELSINKI, Kasarmikatu 34 A Puhelimet
66 90 08 ja 62 73 66

vapaaehtoisena astunut sille tielle, jota hän nyt vaelsi, oli hänen velvollisuutensa. Hän oli tappanut ja ryöminyt maan kamarassa niin kuin toisetkin olivat tehneet tuntematta sääliä tai vihaa vihollisiaan kohtaan. Hän oli nähnyt kuolevia ja kuulut heidän parkaisujaan. Hänen asiansa ei ollut tutkia sitä, missä on synn ja seurauksen raja. Hän oli sotamies. Ei mitään muuta. Että hän mielellään esitti omia ajatuksiaan, johtui vain hänen sanavalmiudestaan ja ajattelemattomasta intoilustaan.

Vaikka viimeisen vuorokauden tapahtumat olivatkin johdattaneet Rähän inhimillisen kestokyvyn rajalle, terästyi hänen itsesäilytysvaistonsa sitä mukaa kuin kuulustelu jatkui. Hänen oli heittäydettävä tyhmäksi ja ennen kaikkea tietämättömäksi. Eikä se hänelle vaikeaa ollutkaan. Hän oli nähnyt menneet sotatapahtumat ryhmänsä perspektiivistä.

— Kun Te siis saavuitte Uhtualta Kiestinkiin, näittekö kuljetuksen aikana saksalaisia? Kuinka paljon heitä siellä oli? Näittekö panssareita, ilmatorjuntatykkeitä, ajoneuvokolonnia ja lentokenttiä? Oliko lentokentillä mahdollisesti koneita ja kuinka paljon? Miettikää ja muistelkaa nyt tarkoin! Me voimme tarkistaa kertomanne, jos esitätte vääristelyjä tietoja.

— Olen selittänyt teille jo useampaan kertaan, että kuljetus Uhtualta Kiestinkiin tapahtui yöllä. Olin auton lavalla ja nukuin istuallani koko matkan.

— Tehän sanoitte lähteneenne matkaan aamulla.

— Me lähdimme aamulla siitä, mihin olimme leiriytyneet kuljetuksen jälkeen.

— Näittekö silloin lentokoneita? Oliko matkalla panssareita?

— Olimme rintamalinjan välittömässä läheisyydessä.

— Näittekö panssareita?

— Tien vieressä näkyi muutama olevan.

— Kuinka monta?

— Oli niitä useita. En laskenut.

— Oliko kaksikymmentä?

— En uskoisi niin monta olleen.

— Viisitoista?

— Ehkä.

— Oli siis viisitoista panssaria.

Rähällä oli hengähdystauko, kun upseeri kirjoitti papereihinsa vangin nähneen tien poskessa viisitoista panssaria.

Upseeri työnsi kynän korvansa taakse, heittäytyi tuolinsa selkänojaa vasten ja rummutti sormillaan pöytää. Hänen kaunismuotoiset miehen kasvonsa olivat mielteliäät. Rähä ei tosin nähnyt upseerin ilmeitä, koska hänen silmiään sokaisi kirottu petromaksi.

— Upseeri tiedustelee, onko Teillä nälkä? käänsi tulkki upseerin sanat.

— Ei ole. Minua janottaa.

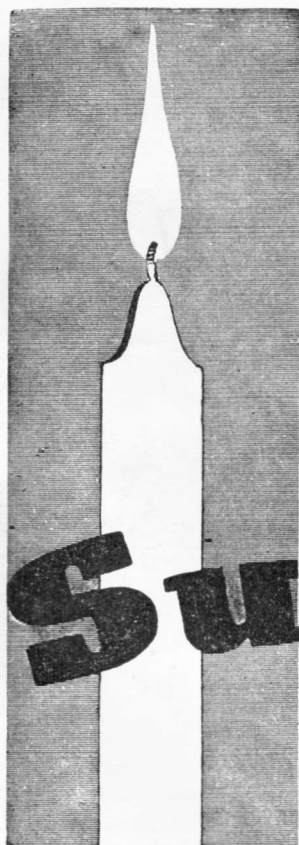
— Haluaa juotavaa, selitti tulkki venäjäksi.

Upseeri puhui jotain votkasta.

— Upseeri haluaa tarjota Teille viinaa.

— Kiittäkää häntä ystävällisyydestään. Minä en kuitenkaan juuri nyt haluaisi viinaa. Joisin mieluiten vettä.

— Hän sanoo olevansa kovin sairas ja valittaa vatsakipuja. Joisi mieluiten vettä.



100 % Ostakaa valumattomia steariinista valmistettuja **SUOMI - kynttilöitä**

Ne säästävät Teidät ikäviltä vahingoilta.

— Suomi kynttilät valmistetaan jatkuvasti hollantilaisesta superior steariinista ja ne säilyvät varastossa muuttumattomina. — SUOMI KRUUNU juhlapöytänne juhlistaja.

Vaatikaa valumattomia — pyytäkää SUOMI kynttilöitä

TAMPEREEN SAIPPUA



— Pyydä lähettiäni tuomaan sokeroitua teetä ja tölkki kalaa. Tee pojalle tupakka! arvelin upseerin sanovan tulkille.

Räihä kuunteli upseerien keskustelua käsittä-mättä siitä juuri mitään. Hän yritti keskittyä s-kir-jainten vivahderikkauteen, mutta ei jaksanut seu-rata mukana, koska heidän puheensa oli lakkaama-tonta suhinaa. Sitä paitsi Räihää nukutti, eikä hä-nellä ollut yhtään järjellistä ajatusta. Kaikki oli sa-mantekevää. Hänen ihmisyytensä ja vapauden vä-lille oli mahdutettu liian paljon. Siinä ei ollut si-jaa kuin yltyvälle ruumiin tuskalle rujossa olemuk-sessaan. Se kuului hänelle yksilön etuna. Se, mitä hänen ympärillään tapahtui, oli kaukaista ja vie-rasta.

— Kun Te lähditte Uhtualta, jäikö ensimmäi-nen pataljoona Uhtualle vai tuliko sekin Kiestin-kiin?

— Jos voisin vastata kysymykseenne, olisin ma-juri ja pataljoonan komentaja. Vaikka tietäisinkin sen, mitä hyötyä Teille on siitä, missä pataljoona on ollut viikko sitten. Sehän liikkuu paikasta toi-seen silloin kun niin tarvitaan. Me sotilaat tie-dämme vain sen, mitä meille sanotaan. — Räihä hengähti ja jatkoi: — Ettekö voisi lopettaa kuulus-teluanne. Olen valvonut melkein kaksi vuorokautta. Olen haavoittunut, kuten tiedätte. Haavani on si-dottu kerran ja minulla on kovia kipuja. Ymmär-rättekö? En jaksakaan enää. Kirjoittakaa papereihinne mitä haluatte, jos teidän on välttämättä se tehtävä. Minä en tiedä enää mitään.

Uusi päivä, entistä aurinkoisempi ja lämmin, oli valjennut tappokukkulan korsuyhteiskuntaan. Mut-

ta vielä oli riittävästi hongikossa menneen talven lumista jätettä, joka suojaasi auringon säteiltä sinne tänne paiskatut sodan jätteet: ihmisten ja eläinten raadot ja muun sodan saastan. Raikkaan keväisen ilman ja pihkan hajun sijasta leijailisi jo huome-nissa ellottava löyhkä.

Aurinko paistoi, ja kukkula eli kiihkeästi luomis-voiman ihmeellisessä olotilassa. Ja se, joka sen tunki ja haistoi sieraimillaan sen kiihottavaa tuoksua, oli ihminen. Hän tiesi sen. Hän tunki ja kosketti sitä, mutta hän eli yli voimiensa sodalle.

Tuona herkkänä aamuhetkenä olisi Räihä kajvan-nut tappokukkulan raikasta ilmaa. Se olisi ollut parasta lääkettä tupakansavussa ja korsun tunkkai-nessa ilmassa istutun yön jälkeen. Mutta kaikki hä-nen vastaväitteensä kaikuivat kuuroille korville. Puolittain tajuttomana, unen ja valveen helvetilli-ässä sorrossa, kirkkaan petromaksin sokaisevassa valossa ja punaisena paahtavan kamiinan kyljessä yritettiin kaksissamiehin kärventää hänen tahtoaan.

— En tiedä. Olen sotilas. Tahtoisin vastata, mutta en tiedä. Jos vastaisin, olisi se valetta.

Kun upseeri sai jotakin kirjoittamisen arvoista, nukkui Räihä sinä aikana.

— Nouskaa ja siirtykää lähemmäksi upseeria.

Räihä totteli. Hän piti pöydän reunoista kiinni estyäkseen kaatumasta. Hänen eteensä levitettiin kartta.

— Voitteko osoittaa kartalta komppianne si-jainnin Uhtualla? Kuten näette, on tässä Kis-Kis järvi. Tässä on kukkulat ja täällä kylä. Sen olisi pitänyt näkyä suomalaisten linjoillekin. Tässä kuk-kuloiden alapuolella on joki, joka laskee Ylä-Kuitti-

Miksi juuri SUOMALAISTA valoa

- Kirkasvaloisten Airam-lamppujen keskimääräinen polttoikä on 50% pitempi kuin mitä ulko-mailla on tavallista.
- Airam-lamput on suunniteltu ja valmistettu meidän maamme erikoisia käyttöolosuhteita varten.
- Airam-lamput ovat huokeita — niiden hinta ilman liikevaihtoveroa on noussut vuodesta -39 vain 5-6 kertaiseksi.
- Airam-lampuilla on kaksinkertainen laatutakuu, tehdään takuun lisäksi Suomen Työn liiton laatutakuu.
- Niinpä voidaankin luottaa Airam-lamppuihin, kuten jo vuosikymmeniä.

Suomalainen lamppu- ja paristoteollisuus turvaa lähes 1000 perheen toimeentulon

OY AIRAM AB

TAKUU  TUOTE

Turvaa työllisyys
käytä kotimaista



Metsästämään

VIHTAVUOREN haulikon- patruunoilla!

VIHTAVUOREN haulikonpatruunat kehittävät haulille suuren alkunopeuden suhteellisen pienellä paineella. Tästä johtuu niiden hyvä läpäisykyky ja tasainen osumakuvio.

VIHTAVUOREN

laaduntarkkailun alaisilla haulikonpatruunoilla on miellyttävä ampua!

Savuton ruuti (punainen hylsy)

Kal./pituus
12/70, 12/65
16/70, 16/65
20/65

Musta ruuti (vihreä hylsy)
12/65, 16/65

**Saatavana kaikkialta
alan liikkeistä**



RIKKIHAPPO
JA SUPERFOSFAATTITEHTAAT OY

järveen. Jossain näillä paikoilla oli komppianne. Eikö totta? Siirtäkää kartta nyt lähemmäksi itseänne ja tutkikaa sitä tarkoin.

Upseeri nojautui tuolin selkänojaa vasten. Hän pisti kynänsä jälleen korvansa taakse ja rummutti sormillaan pöytää.

Räihä tutki karttaa. Hän käänteli sitä ja siirsi paikasta toiseen, ikään kuin se olisi ollut varjossa petromaksin alla. Hän tunsu heikkoutta vatsassaan ja hänellä oli sellainen tunne, kuin äsken juotu tee tulisi ylen.

— En ymmärrä tästä kartasta kohteita... pitäisi olla upseeri. En tunne maastoa. Ei ole minun syy, jos minulta puuttuu yleissivistys... ei karttoja ole sotilailla.

Upseeri ja tulkki keskustelivat ehkä kuulustelun keskeyttämisestä.

— Upseeri sanoi meidän lopettavan kuulustelunne nyt, selitti tulkki Räihälle. — Teidän haavanne sidotaan ja saatte ruokaa. Syökää vahvasti ja nukkukaa. Teitä kuulustellaan uudelleen.

Upseerit poistuivat korsun toiseen osaan Räihän jäädessä istumaan paikoilleen. Vaikka hänen silmänsä olivat auki ja päältä katsoen hän näytti olevan valveilla ja tajuissaan, hän todellisuudessa oli tietynlaisessa tajuttomuustilassa, ymmärtämättä mitään ympäristönsä tapahtumista. Hän ponnistautui konemaisesti seisoalleen, lääkintämiehen ravistellessa hänen hartioitaan. Vaistonvaraisesti hän aukoi housujensa napit ja sai joten kuten taitettua kuivuneen veren kovettamat housunsa kinttuihin. Lääkintämies leikkasi puukollaan nyöriksi kiertyneet siteet poikki ja kiskoi ne kappaleina Räihän reisien ympäriltä. Haava puhdistettiin sprillä ja se teki kipeää. Kun Räihä sai housunsa napitetuiksi, tulivat vartiomiehet ja raahautuminen maakuopalle alkoi.

Räihä oli saanut järkyttävän kosketuksen omaan miehuuteensa juuri päättyneen ajanjakson aikana. Hänet oli yritetty riisua alastomaksi ja hänen kunnioittamansa haaveet yritettiin repiä pala palalta hänen sielustaan. Ehkä itsekään sitä tajuamatta, hän pelkäsi kuulustelijoitaan todellisena, julmana ja haavoittavana. Hän tiesi joutuvansa kuulusteluun uudelleen ja silloin hänen pitää ottaa mitta miehuudestaan niin, etteivät jälkipolvet voisi sylkeä hänen silmilleen. Taistelu on oleva lyhyt, kova ja raaka. Sen hän uumoili. Mutta korsuun raahautuessaan hän tunsu lapsenomaista iloa siitä, että hän voi vielä katsoa esi-isiään silmiin.

— Voi hyvä veli. Että meille poloisille pitikin käydä näin... ei selvitä, kuule, täältä elävänä, lausahti Räihä Paavolalle, päästyään maakuoppaansa.

— Löikö ne... voi saatana, jos ne vielä pieksävät...

— Älä puhu niin kovalla äänellä.

Räihä madalsi äänensä melkein kuiskaukseksi, kun hän jatkoi.

— Eivät ne lyöneet ainakaan vielä. Kuule, sinä et tiedä minusta mitään. Olen jostakin eksynyt porukkaasi. Et tiedä edes nimeäni. En mokomille sanonut kuka olet. Kielsin kertakaikkiaan tuntemasta sinua. Kuule, ne suuttuivat. Ne kysyvät kaikkea maan ja taivaan väliltä.

**Aromivahva TRM-
menetelmällä**

valmistettu

PANAMA-kahvi

on eräs eniten

myytyjä

kahvilaatuja

KAHVI OY





33555

OULU
JALANDERCO

Suomen laivanselvittäjä-
ja laiva-
meklari-
liiton
jäsen

Antrasiittia — koksia — kivihiltä

Suomen hiilikauppiait-
ten yhdistyksen jäsen



LÖNNSTRÖM - TEHTAAT

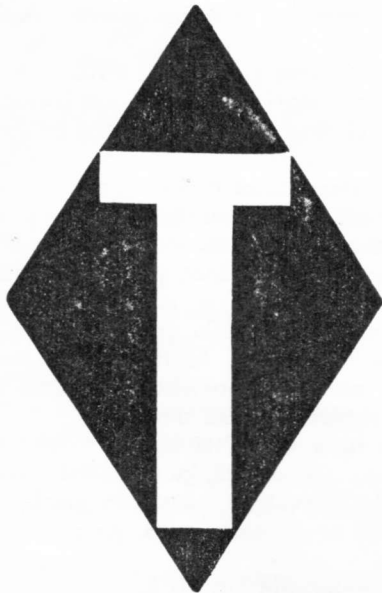
Oy Sytytin

Oy Ammus

RAUMA

Myyntikonttori **LÖNNSTRÖM — TEHTAIDEN MYYNTI**

HELSINKI • Asema-aukio 2 • Puh. 13 120



hyvän makkaran merkki

OSUUSTEURASTAMOT



Kun tarvitsette särkylääkkeen
valitkaa vahva

KODASPIN

tabletti

joka on kahden veroinen!



Nyt myös kätevässä
taskupakkauksessa 100:—

Lääkeoy



URHEILUVÄEN

TAVARATALO

SKOHA

on hyvien
talviurheilu-
välineiden
oikea
ostopaikka

OSOITE:

KAIVOKATU 6
HELSINKI

Harmonikkojen erikoisliike — aseman läheisyydessä

Kouvolan **HARMONIKKA OY**:n edustus. Hyvä valikoima halpoja harjoitus-harmonikkoja. Myöskin klarinetteja, trumpetteja, kitaroita, mandoliineja jne. Dallapen perinteiden jatkaja.

MUSIIKKI OY
Nykyaikainen levybaari

Helsinki • Kaisaniemenkatu 1 • Puh. 66 57 94

AJOKKI Oy

Tampere
Puhelin 27760

Epilän Konepaja Oy

Hissitehdas
Epilä

TOIMITUKSEN PALSTA

Kansa taisteli — miehet kertovat
-lehteä julkaiseva **SOTAMUISTO-**
YHDISTYS r.y. perustettu

Viime kesäkuun 3.päivänä hyväksyttiin yhdistysrekisteriin merkittäväksi Sotamuisto-yhdistys r.y. niminen yhdistys, jonka perustajina ovat "Kansa taisteli — miehet kertovat"-lehden toimituskunnan jäsenet.

Yhdistyksen tarkoituksena on sen sääntöjen mukaan sodissamme elettyihin ja koettuihin tapahtumiin liittyvien henkilökohtaisten muistelmien kokoaminen ja tallettaminen sekä yhteenkuuluvaisuuden ja yhteiskuntajärjestyksellemme uskollisen hengen ynnä maanpuolustusharrastuksen herättäminen ja ylläpitäminen kansassamme.

Yhdistyksen tarkoituksena on myöskin kustantaa "Kansa taisteli — miehet kertovat"-lehteä yhdessä Sanoma Oy:n kanssa, samoin kuin muita yhdistyksen tarkoituksiperiin kuuluvia julkaisuja.

Yhdistyksen perustamisella on luotu juriidinen pohja lehtemme toimituskunnan toiminnalle. Toimituskuntahan on tähän saakka vastannut lehtemme toimituspuolen tarvitsemien varojen hankinnasta samoin kuin toimituksen menoistakin. Tämä taloudellinen vastuu on nyt siirtynyt Sotamuisto-yhdistys r.y:lle ja sen hallitukselle. Yhdistyksen toiminta, kuten esimerkiksi "Kansa taisteli — miehet kertovat"-lehden julkaiseminen, on puhtaasti aatteellista, eikä kohdistu siis minkään tadoudellisen edun tavoitteluun.

Yhdistyksen purkautuessa tai jos se lakkautetaan, siirtyy yhdistyksen omaisuus sääntöjen mukaisesti Sotainvaliidihuollon Kannatusyhdistys r.y:lle tai sitä vastaavalle yhteisölle sekä yhdistyksen arkisto Sota-arkistoon.

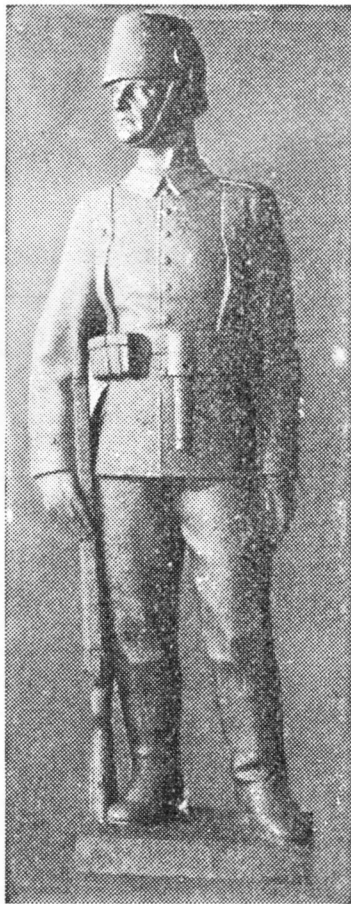
*

Uuden vuoden alkaessa ja lehtemme aloittaessa kolmannen vuosikertansa toimitus pyytää saada esittää parhaimmat kiitoksensa lukijoilleen, tilaajilleen, ilmoittajilleen ja kaikille avustajilleen.

Lehtemme on alkutaipaleellaan saanut osakseen odottamattoman suurta menestystä ja myötätuulta, mikä osoittaa, että "Kansa taisteli — miehet kertovat" -lehden kaltaista julkaisua on kansamme keskuudessa kaivattu. Todettakoon tässä yhteydessä ilolla, että lehtemme kuluvan vuoden tilaajamäärä on tätä kirjoitettaessa kaksinkertainen viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

Vielä kerran parhaat kiitokset ja menestyksellisen uuden vuoden toivotukset jokaiselle lehtemme ystävälle!

Toimitus



Jääkäriaatteen muisto

Vaikeana aikana neljä vuosikymmentä sitten, kun sota ja hävitys järkyttivät maailmaa, Suomi saavutti vapauden. Niitä nuoria miehiä, jotka 1915—1917 hakeutuivat Jääkäripataljoona 27:ään ja jotka ensimmäisinä kohottivat aktiivisen taistelulipun Suomen itsenäisyyden puolesta, elähdytti yksi ainoa aate: kaikki isänmaalle.

He näkivät unelmiensa toteutuvan, mutta he kokivat myös kuolettavan vaaran, joka myöhemmin uhkasi vapautta.

Lauri Leppäsen jääkäriä esittävän porsliinipatsaan toivotaan löytävän tiensä mahdollisimman nopeasti kotiin muistuttamaan siellä tulevia polvia jääkärien työstä Suomen vapauden saavuttamiseksi.

Patsas, jonka korkeus on 26 sm, saadaan 1000 mk hinnalla Jääkäriliitosta osoitteella: Helsinki, Pohjois-Ranta 20 A 3.

*Kaikkien liinavaatteiden somistukseen aina
PIRJO-PITSIÄ*

Huopalahti, Paatsamantie 3. Puh. Helsinki 47 81 60

OLI AIKAA ODOTTAA

Pari meikäläistä oli Tyrjän motin lauettua mennyt Iilampeen uimaan. Äkkiä he huomasivat rannalla parven vihollisia, joita siihen aikaan vielä seikkaili metsissä. Huolestuneina pojat tähystelivät veden varasta vanjoja, rannalle jääneitä vaatteitaan ja aseitaan. Vihollisotilaat huomasivat tämän ja alkoivat iloisesti viittilöidä rannalta: uikaa vain rauhassa, kyllä heillä on aikaa odottaa.

Kun pojat sitten vieraineen kävelivät sulassa sovussa komentopaikalle päin, kertoivat vanjat harhailleensa metsissä jo toista vuorokautta etsien turhaan, kenelle uskaltaisivat antautua. Aina oli meikäläisten hurja näkö ja aseet peljättäneet heidät viime hetkellä, kunnes he vihdoinkin Iilammen rannalla huomasivat onnen potkaisevan.

POLLE PARKA

Jatkosodan aikana joutui vastatullut täydennysmiehistöön patterin komentokorsun lähistölle. Yö oli synkkä, eikä etulinjaan ollut matkaa kuin pari kilometriä, joten poikaa lievästi jännitti.

Äkkiä kuului metsästä liikettä, ja epämääräinen haamu näkyi lähestyvän. "Tunnussana", ärjäisi vartiomies. Ei vastausta, mutta liike jatkui. "Tunnussana! Tunnussana!" huusi mies uudelleen ja lähetti samalla kp.sarjan äänetöntä vihollista kohti.

Kuulustelussa selvisi, ettei kuollut hevonen tosiaan ollut tiennyt tunnussanaa, joka sinä yönä oli "Polleparka".

TÄMÄN NUMERON KIRJOITUKSET

Heimo Lampi

AVOIN KIRJE LUUTNANTTI FEODOROVILLE 1

U. A. Ottonen

TEIKARIN SAARTA VALTAAMASSA ELOKUUSSA 1941 4

Urpo Arhosuo

VADELMAPENSAS 9

Kalervo Talvitie

TAISTELU TUKIKOHTA "SEVASTOPOLISTA" KARJALAN KANNAKSELLA 20—21.7.1942 .. 14

Reino Kalervo

IV ARMEIJAKUNNAN VAIHEITA TALVISODASSA 17

Toimitus

SUURI KIRJOITUS- JA KASKUKILPAILU 23

Mikko Mattila

KOHTALON SAATTO 24

TOIMITUKSEN PALSTA 31

JÄÄKÄRIAATTEEN MUISTO 32



VERI

- ELÄVÄ LÄÄKEAINE
LUOVUTA VERTA
PELASTA IHMISHENKI



SUOMEN
PUNAISEN RISTIN
VERIPALVELU



Asiakkaamme tietävät: vain puhelinsoitto —
61611 — ja lämmön saanti on turvattu.

Toimitamme tilaamanne kiinteät tai nestemäiset polttoaineet perille toivomuksienne mukaisesti, nopeasti ja täsmällisesti.

61611 — numero, jolla saatte
lämpöasiat luistamaan!



POLTTOAINE

OSUUSKUNTA

Helsinki, P. Esplanaadik. 37, puh. 61611

MYNÄMÄKI
Karjakoski
Jokinen, Keijo

TURVATTUA

TULE

KOHTI . . .



Viiden vuosikymmenen ajan on HANKKIJA jäsenosuuskauppoineen ollut mukana osaltaan auttamassa ja tasoittamassa suomalaisen talonpojan ja näin myös koko kansan tietä eteenpäin — tietä parempaan, vauraampaan ja turvallisempaan elämään!



HANKKIJA